

**Тоо-кен ишканаларындагы көмөкчү цехтер үчүн коопсуздук
боюнча
Эрежелер**

1. Жалпы талаптар

1. Ушул Эмгекти коргоо жана коопсуздук боюнча эрежелер – тоо-кен ишканаларындагы көмөкчү цехтер үчүн эмгекти коргоо жана коопсуздук иштеринин негизги нормативдик документи болуп эсептелет.

2. Тоо-кен ишканаларындагы көмөкчү цехтер үчүн коопсуздук боюнча ушул Эрежелер долбоорлонуп жаткан, курулуп жаткан, реконструкцияланып жаткан жана иштеп жаткан бардык көмөкчү цехтерге ведомстволук караштуулугуна жана менчик формасына карабастан жайылтылат.

3. Тоо-кен ишканаларындагы көмөкчү цехтерге (өндүрүштөргө) автотранспорт жана темир жол транспорту боюнча оңдоо-эксплуатациялык базалар, механикалык, электротермиялык жана жыгач иштетүүчү устаканалар, жалпы пайдалануудагы техникалардын гараждары, ар түрдүү багыттагы кампалар, энергия менен камсыздоо, суу менен камсыздоо жана канализациялык объектилер, административдик-тиричилик жана негизги өндүрүштүн иштешин камсыздоочу башка курулмалар кирет.

4. Эмгек шарттары коопсуз камсыздалбаган, атмосфералык абанын булганышын алдын алуучу түзүлүштөрү жок, агынды сууларды тазалоо жана зыяндуу калдыктарды зыянсыздандыруу каражаттары жок цехтерди жана объекттерди эксплуатацияга киргизүүгө тыюу салынат.

5. Тоо-кен ишканаларынын кызматкерлери жумушка орношууда алдын ала, андан кийин мезгил-мезгили менен медициналык кароодон өтүүгө тийиш.

6. Бардык жумушчулар жана адистер жумушка орношууда эмгекти коргоо боюнча киришүүчү нускама алуу керек.

Ишканага жаңы кабыл алынган жана башка жумушка которулган кызматкерлерге жумуш ордунда баштапкы нускама берилет. Нускаманын жыйынтыгы атайын карточкага же журналга киргизилет.

Мурун мындай кесипте иштебеген бардык жумушчулар ишканадагы окуу

бөлүмдөрүндө же тажрыйбалуу жумушчуларга бекитүү аркылуу жеке тартипте кесиптик окутуудан өтүшү керек. Окутуу белгиленген мөөнөттө жана көлөмдө тиешелүү окуу программаларына ылайык жүргүзүлөт.

Окутуу учурунда алар айрым операцияларды тажрыйбалуу жумушчунун көзөмөлүндө аткара алышат. Жумушчулар өз алдынча кесиптик ишти окутууну аяктагандан жана квалификациялык комиссиянын экзаменин тапшыргандан кийин гана баштоого

укуктуу.

7. Көбөйтүлгөн кооптуу иштер менен байланышкан өндүрүштүк цехтердин, бөлүмдөрдүн, участкардун жумушчуларына ар алты айда бир жолу, калган жумушчуларга жылына бир жолу кайталоочу нускама өткөрүлүүгө тийиш.

Кайталоочу нускаманын программасы цехтин (өндүрүштүн) жетекчиси (же орун басары) тарабынан бекитилет жана ал жумуш ордундагы баштапкы нускаманын көлөмүндө өткөрүлөт.

Пландан тышкаркы нускама төмөнкү учурларда өткөрүлөт:

- кырсык болгондон кийин;
- жаңы нускамалар, технологиялар жана жабдуулар киргизилгенде;
- жумушчу тарабынан коопсуздук эрежелери бузулганда, ошондой эле мамлекеттик көзөмөл же жогорку чарбалык органдардын талабы боюнча;

• жумушта 30 календардык күн (коопсуздук талаптары жогору болгон иштер үчүн) же 60 календардык күн (калган иштер үчүн) тыным болгондо.

8. Жетекчи кызматкерлер жана адистер белгиленген кызмат ордуна ылайык милдеттүү түрдө билиши керек болгон эрежелерди, нормаларды, нускамаларды жана башка нормативдик документтерди мезгил-мезгили менен билимин текшерүүдөн өтүшү керек.

Билим текшерүүлөрү үч жылда бир жолу өткөрүлөт.

9. Иштеп жаткан өндүрүштөрдө төмөнкүдөй нускамалар болушу керек жана алар ишкананын техникалык жетекчиси тарабынан бекитилет:

- ар бир өндүрүштүк бөлүм үчүн техникалык жана өрт коопсуздугу, өндүрүштүк санитария боюнча;
- инженердик-техникалык кызматкерлер үчүн кызматтык нускамалар;
- жумушчулардын ар бир кесиби же жумуш түрү үчүн эмгекти коргоо боюнча нускамалар;
- жабдуулар жана түзүлүштөр боюнча эксплуатациялык жана технологиялык нускамалар.

10. Эмгекти коргоо жана технологиялык нускамалар беш жылда кеминде бир жолу, ал эми жарылуу жана өрт коркунучу бар өндүрүштөр үчүн үч жылда кеминде бир жолу, ошондой эле эрежелер жана технологиялар өзгөргөндө кайрадан каралышы керек.

11. Ар бир ишканада кооптуу кесиптердин жана иштердин тизмеси бекитилиши керек. Мындай иштерди аткарган кызматкерлер эмгекти коргоо боюнча окуудан өтүп, билимин текшерүүдөн өтүшү зарыл. Окутуу ишкананын жетекчиси тарабынан бекитилген жана эмгекти коргоо кызматы менен макулдашылган программалар боюнча жүргүзүлөт.

Окутуудан кийин жумушчулардын эмгекти коргоо боюнча билими комиссия тарабынан текшерилет, анын курамы ишкананын жетекчиси тарабынан бекитилет. Билимди текшерүүнүн жыйынтыгы протокол менен катталат. Жумушчулардын эмгекти коргоо боюнча билими жылына бир жолу текшерилиши керек.

12. Ар бир ишканада өзгөчө кооптуу иштердин тизмеси бекитилиши керек, аларды аткаруу үчүн наряд-допуск (ишке уруксат баракчасы) берилиши зарыл.

Наряд-допустка так шарттарда ишти коопсуз аткарууну камсыз кылуучу чаралар көрсөтүлүшү керек.

13. Кооптуу иштер, ошондой эле идиштерде, аппараттарда, скважиналарда, газ жүрүүчү жолдордо жүргүзүлгөн иштер үч адамдан кем эмес бригада тарабынан мастердин жетекчилиги алдында аткарылышы керек. Иштер наряд-допуск боюнча жүргүзүлөт, анда коопсуздукту камсыз кылуучу бардык чаралар каралышы керек. Бул талаптар жабдууларды монтаждоо жана жөнгө салуу боюнча адистештирилген башка уюмдарга да тиешелүү.

Мындай иштерди аткарууга арналган нускама ишкананын техникалык жетекчиси тарабынан бекитилиши керек.

14. Ишкана администрациясы жумушчуларды жана кызматкерлерди атайын кийим, атайын бут кийим жана жеке коргонуу каражаттары менен камсыз кылууга милдеттүү.

15. Ишкананын көмөкчү цехтеринин бардык кызматкерлери Кыргыз Республикасынын 2016-жылдын 2-августундагы № 160 «Кооптуу өндүрүш объекттеринин өнөр жай коопсуздугу жөнүндө» жана 2003-жылдын 1-августундагы № 167 «Эмгекти коргоо жөнүндө» мыйзамдарына ылайык эмгекти коргоо жана коопсуздук техникасы боюнча нормаларды, эрежелерди жана нускамаларды сактоого милдеттүү.

Мас абалында же бангизат таасиринде турган адамдардын ишкана аймагына жана цехтерине кирүүсүнө жана иштөөсүнө тыюу салынат.

16. Цехтерде болгон кырсыктарды иликтөө жана каттоо Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2001-жылдын 27-февралындагы № 64 токтому менен бекитилген өндүрүштөгү кырсыктарды иликтөө жана каттоо жөнүндөгү Жобого ылайык жүргүзүлүшү керек.

2. Ишканалардын аймагы, Өндүрүш имараттары жана курулмалары

2.1. Ишканалардын аймагы

17. Ишкананын өндүрүш аймагы жер пайдалануу чегинде жайгашып, акт менен расмий түрдө бекитилиши жана айлана-чөйрөнү коргоо боюнча колдонуудагы мыйзам актыларына, курулуш нормаларына жана эрежелерине, ошондой эле өнөр жай ишканаларын долбоорлоонун санитардык талаптарына ылайык келиши керек.

18. Имараттарды пландаштыруу жана жайгаштыруу тыгыздыкты сактоо жана блоктук (бириктирилген) курулушту эске алуу менен санитардык-гигиеналык жана өрт коопсуздугу талаптарына, ошондой эле транспорт жолдорун жана коммуникацияларды тартууну эсепке алуу менен негизги жана көмөкчү цехтердин максаттуу жайгашуусуна жооп бериши керек.

19. Ишкананын аймагындагы курулуштар бекитилген долбоордун негизинде жүргүзүлүшү керек. Курулуш документтери, анын ичинде жашыруун иштер боюнча актылар, курулуштардын пайдалануу мөөнөтү ичинде сакталышы зарыл.

20. Жарылуу жана өрт коркунучу бар көмөкчү курулмалар (уулуу заттардын кампалары, күйүүчү-майлоочу материалдар, жыгач материалдары) шахталардын аба берүүчү стволдорунан (жылдык шамал розасы боюнча) подветренный жагында коопсуз аралыкта жайгаштырылышы керек.

21. Иштеп жаткан жумушчуларды тейлөөчү жайлар аларга мүмкүн болушунча жакын жерде жайгаштырылышы керек.

22. Имараттар менен бөлмөлөрдүн жарылуу-өрт коркунучу боюнча категориялары Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык аныкталышы керек.

23. Имараттардын ортосундагы аралык алардын өрт туруктуулук даражасына жана өндүрүш категориясына жараша Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык кабыл алынат.

24. Эни 18 метрден ашкан имараттарга эки узун капталынан өтүүчү жолдор, ал эми эни 100 метрден ашкан имараттарга бардык тараптарынан өтүүчү жолдор курулушу керек. Өтүүчү бөлүктүн четинен имараттын дубалына чейинки аралык 25 метрден ашпоого тийиш.

25. Имараттарга жана курулмаларга алып баруучу жолдор, өтмөктөр, кире бериштер, өрт өчүрүүчү тепкичтерге жана гидранттарга кирүү жолдору бош болушу жана кыш мезгилинде кардан жана муздан тазаланууга тийиш.

26. Аймакта жер казуу иштери жүргүзүлгөндө чуңкурлар, чуңкурчалар, траншеялар жана каналдар кеминде 1 метр бийиктиктеги тосмолор менен тосулушу керек. Бул тосмолорго күндүз жана түндө көрүнүп туруучу эскертүүчү белгилер жана жазуулар илиниши керек. Траншеялардан, чуңкурлардан, каналдардан өтүүчү жерлерде туурасы кеминде 1 метр болгон өтмөк көпүрөлөр орнотулуп, эки жагынан кеминде 1 метр бийиктиктеги тосмолор жана алардын ылдый жагында 0,15 метр бийиктикте катуу каптоо болушу керек.

27. Жанма алуучу жана күйүүчү суюктуктар менен газдарды өткөрүүчү куурларды имараттардын жана курулмалардын астына жайгаштырууга жол берилбейт. Вентиляция жана жарык менен камсыздалган каналдарда жана тоннелдерде күйүүчү газдардын (табигый, мунай газдары, жасалма аралаш жана суюлтулган углеводороддор) басымы 0,6 МПа чейин болгон газ куурларын башка түтүктөр жана байланыш кабелдери менен биргеликте жайгаштырууга уруксат берилет.

28. Легко воспламеняющиеся жана күйүүчү суюктуктарды өткөрүүчү куурларды суу түтүктөрүнүн басым линиялары (өрт өчүрүүчүдөн тышкары) жана басым канализациялары менен бирдикте жалпы каналдарда жана тоннелдерде жайгаштырууга жол берилет. Мындай суюктуктарды өткөрүүчү куурлар жайгаштырылган каналдар жана

тоннелдер жер бетине ар бир 60 метрден кем эмес жана алардын учтарында чыгуу жолдору менен камсыз болушу керек.

29. Куурларды жана кабелдерди жер үстүндө жайгаштырганда алар таянычтарга, эстакадаларга, галереяларга же имараттардын жана курулмалардын дубалдарына орнотулушу керек. Төмөнкүлөргө жол берилбейт:

- күйүүчү жана жанма суюктуктар менен газдарды өткөрүүчү жер участогунун ичиндеги транзиттик куурларды эстакадаларда, өзүнчө турган колонналарда жана күйүүчү материалдардан жасалган таянычтарда, ошондой эле I, II жана III даражадагы өрт туруктуулугуна ээ В, Г жана Д категориялуу имараттардан башка имараттардын дубалдарында жана чатырларында жайгаштыруу;
- жанма жана күйүүчү суюктуктар менен газдардын куурларын күйүүчү каптамаларда жана дубалдарда, ошондой эле жарылуучу заттар сакталган имараттардын каптамаларында жана дубалдарында жайгаштыруу;
- күйүүчү газдардын газ куурларын жанма жана күйүүчү суюктуктар сакталган кампалардын аймагында, кабелдик линияларды имараттардын жана курулмалардын чатырларында, ошондой эле жарылуучу жана өрт коркунучу бар заттар жайгашкан имараттардын жана курулмалардын күйүүчү дубалдарында жана чатырларында транзиттик кабелдик линияларды жайгаштыруу.

30. Жер үстүндө өзүнчө таянычтарда, эстакадаларда жана башка ушул сыяктуу конструкцияларда жайгаштырылган жанма жана күйүүчү суюктуктарды өткөрүүчү куурлар терезелери бар имараттардын дубалдарынан кеминде 3 метр алыстыкта жайгаштырылышы керек; ал эми терезеси жок дубалдардан бул аралык 0,5 метрге чейин кыскартылышы мүмкүн. Төмөн таянычтарга басымдагы суюктуктар жана газдар үчүн куурлар, ошондой эле атайын техникалык тилкелерде жайгаштырылган күч кабелдери жана байланыш кабелдери жайгаштырылат.

31. Жогорку таянычтарда жайгаштырылган куурлардын ылдыйкы чекитинен жер бетине чейинки аралык төмөнкүдөй болушу керек:

- адамдар өтүүчү жерлерде – 2,2 метр;
- автомобиль жолдорун кесип өткөндө (жолдун каптамасынын үстүнөн) – 5 метр;
- темир жолдорду кесип өткөндө – 7,1 метр (рельстин башынан).

2.2. Өндүрүш имараттары жана курулмалары

32. Өндүрүш имараттары жана бөлмөлөрү, алардын көлөмдүү-пландык жана конструктивдик чечимдери колдонуудагы стандарттарга, курулуш нормаларына жана эрежелерине, технологиялык долбоорлоо нормаларына, өрт коопсуздугу жана санитардык нормаларга ылайык болушу керек.

33. Бир кызматкерге туура келген өндүрүш бөлмөсүнүн көлөмү кеминде 15 куб.м, бөлмөнүн аянты кеминде 4,5 кв.м болушу керек.

Өндүрүш бөлмөсүнүн полу менен шыптын ортосундагы бийиктик кеминде 3,2 м болушу зарыл, энергетикалык жана транспорттук-кампа чарбаларынын бөлмөлөрү үчүн – кеминде 3 м. Ал эми полу менен жабуучу конструкциялардын ылдыйкы чеги ортосундагы бийиктик кеминде 2,2 м болушу керек.

34. Транспорт каражаттары үчүн имаратка кире турган жерлерде дарбазалар орнотулушу шарт. Ири габариттеги транспорт каражаттарын колдонууда жана кең проемдор болгондо дарбазалардын ачылып-жабылышы механикалаштырылган болушу керек. Көтөрмө дарбазалар алардын кулап кетүүсүн алдын алуучу фиксатормен жабдылышы керек. Ичке ачылуучу дарбазалар сырткы тарапка ачылып, өзүнөн-өзү жабылып калуудан коргоочу фиксатормен камсыздалышы керек.

Эң суук айда орточо айлык температура -15°C жана андан төмөн аймактарда дарбазалар жылуулук пардалар менен жабдылышы шарт.

35. Нормалдуу темир жол кеңдигиндеги темир жол транспорту үчүн имаратка кирүүчү дарбазанын туурасы адамдар үчүн эки жагынан кеминде 0,8 м өтүү жолун камсыздашы керек.

36. Цех ичиндеги темир жол жолдорунун рельстеринин баштары полдун бетине тең деңгээлде болушу шарт.

37. Цехтердин аянттарында транспорт каражаттары менен жөө жүргүнчүлөрдүн кыймылынын схемалары өз ара байланышкан болушу жана цех аянтчасына кире беришке чейин илмелениши керек. Имарат ичиндеги кыймылдын ылдамдыгы 5 км/сааттан ашпоого тийиш.

38. Автомобиль транспорту үчүн имаратка кирүүчү дарбазанын туурасы колдонулган унаалардын эң чоң туурасынан кеминде 1 мге, ал эми бийиктиги эң чоң бийиктиктен кеминде 0,2 мге ашык болушу керек.

39. Бөлмөлөрдүн ичинде жайгашкан ачык бассейндер жана идиштер периметри боюнча кеминде 1 м бийиктиктеги тосмолор менен тосулушу шарт.

40. Ачык люктар, кудуктар, бункерлер, жүктөөчү тешиктер же полу, кабаттар аралык жабууларда же жумуш аянттарында жайгашкан проемдор кеминде 1 м бийиктиктеги тосмолор менен тосулуп, алардын ылдый жагында кеминде 0,15 м бийиктиктеги катуу каптама болушу керек.

41. Стационардык металл тепкичтер төмөнкү параметрлерге жооп бериши зарыл: ылдый жантайма бурчу $45-60$ градус, тепкич тепкичтеринин туурасы кеминде 0,2 м, вертикалдык аралык $0,2-0,3$ м, өтүү жолунун туурасы кеминде 0,8 м, эки жагынан тосмо бийиктиги кеминде 1 м жана алардын ылдый жагында 0,15 м катуу каптама болушу керек.

42. Өндүрүш имараттары жабдуулардын жайгашуусу көрсөтүлгөн паспортторго ээ болушу зарыл. Жабдууларды тейлөө үчүн арналган аянттар периметри боюнча кеминде 1 м бийиктиктеги тосмолор менен жана ылдый жагында 0,15 м катуу каптамасы менен тосулушу керек.

Бул талаптар жабдуулар же коммуникациялар аркылуу өтүүчү ачык галереяларга, көпүрөлөргө жана аянтчаларга да тиешелүү.

43. Бөлмөлөрдөгү полдор өндүрүштүк иштер учурундагы механикалык, термикалык же химиялык таасирлерге туруктуу болушу керек.

Материалдар учкун пайда кылбашы жана тайгалак болбошу зарыл.

44. Суюктуктар (суу, кислота, щёлочь, эриткич, май, эмульсия ж.б.) мезгил-мезгили менен же туруктуу төгүлүп турган бөлмөлөрдө пол суюктуктарга өткөрбөй турган жана лотокторго же каналдарга агып түшүүсү үчүн уклону болушу керек. Лотоктор жана каналдар капкактар же решёткалар менен жабылышы зарыл. Сточный лотоктор өтүү жана өтмөктөрдөн четте жайгашышы жана мүмкүн болсо аларды кесип өтпөшү керек.

45. Полдордун жабуусу зыяндуу заттардан, өндүрүш кирлеринен жана чандардан оңой тазаланышы шарт.

46. Жумушчу орундар, өтмөктөр жана өтүү жолдору таза кармалып, тоскоолдуктардан бош болушу керек.

47. Бардык ишканаларда имараттар жана курулмалардын абалы менен эксплуатациясына көзөмөл жүргүзүү уюштурулушу керек.

Бардык өндүрүш имараттары жана курулмалары жылына кеминде эки жолу (жазында жана күздө) ишкананын жетекчиси тарабынан дайындалган комиссия тарабынан техникалык кароодон өткөрүлүшү керек. Кароо жыйынтыктары акт түрүндө түзүлүп, табылган кемчиликтерди жоюу чаралары жана мөөнөттөрү көрсөтүлөт. Авариялык мүнөздөгү бузулуулар, кызматкерлердин коопсуздугуна коркунуч жаратса, дароо жоюлушу керек. Авариялык бузулуулар жоюлмайынча өндүрүш процесси токтотулуп, тейлөөчү персонал коопсуз жерге чыгарылышы шарт.

Ар бир ишканада имараттар жана курулмаларды, кабаттар аралык жабууларды

эксплуатациялоо боюнча көзөмөл жүргүзүүчү нускама иштелип чыгышы керек. Анда аянтчалар жана полдор боюнча жүктөмдөрдүн чектелген деңгээлдери, ошондой эле көтөрүүчү конструкциялардын текшерүү мөөнөттөрү көрсөтүлүшү керек. Бул нускама ишкананын техникалык жетекчиси тарабынан бекитилет.

Имараттардын абалына жооптуу адамдар буйрук менен дайындалат.

48. Имараттар жана курулмалар эксплуатацияланган учурда тыюу салынат:

- полдорго, жабууларга жана аянтчаларга чектен ашык жүк жүктөөгө;
- долбоордо каралбаган өндүрүш жабдууларын, транспорт каражаттарын, куурларды, түзүлүштөрдү (убактылуу болсо да) орнотууга, илип коюуга, бекитүүгө;
- кошумча жүктөмдөрдү курулуш конструкцияларынын текшерүүчү эсептөөлөрүнөн жана бекемделүүсүнөн кийин гана жайгаштырууга;
- кабаттык жабууларда, устундарда, колонналарда жана дубалдарда тешиктерди уруксатсыз тешүүгө.

3. Ички өндүрүштүк транспорт

3.1. Автомобиль транспорту

49. Ишканалардагы жабдуулардын жана транспорт каражаттарынын техникалык абалы жана пайдаланылышы Кыргыз Республикасынын Жол кыймылынын эрежелеринин талаптарына ылайык болушу керек.

50. Өндүрүш ишканаларынын аймагына автомашиналардын кирүүсүнө ошол объектилердин жооптуу адамдарынын уруксаты менен гана, белгиленген кыймыл багыттарын сактоо шартында уруксат берилет.

Автомашиналардын жана поезддердин кыймылынын ылдамдыгы жергиликтүү шарттарды эске алуу менен белгиленет жана жол белгилери жана жол кыймылынын эрежелери менен жөнгө салынат.

Кыймылдын ылдамдыгы 20 км/сааттан ашпоого, ал эми иш жүргүзүлүп жаткан жерлерде жана жөө адамдар өтүүчү жерлерде 10 км/сааттан ашпоого тийиш.

Темир жол жолдору аркылуу өтүүчү өтмөктөр жана өтүү жолдору ушул Эрежелердин 92-пунктунун талаптарына жооп бериши керек.

51. Ишкананын аймагында (жолдордо, үймө тилкелерде, кайра жүктөөчү кампаларда ж.б.) технологикалык жабдууларды жана жол-транспорт техникасын (өз алдынча жүрүүчү самосвалдар, бульдозерлер, жүктөгүчтөр, грейдерлер, скреперлер) наряд-тапшырмасыз иштетүүгө тыюу салынат.

Электр берүү линияларынын жанында иштеген автосамосвалдар кузов көтөрүлүп зымга тийбеши үчүн блоктоочу сигнал берүүчү жабдуу менен жабдылышы зарыл

52. Ишканалардагы оңдоо цехтери автотранспортту оңдоо боюнча республикалык технологиялык долбоорлоо нормаларынын талаптарына жооп бериши керек.

53. Кире бериштер, транспорт үчүн өтмөктөр жана адамдар үчүн өтүү жолдору катуу жабуу менен камсыздалышы зарыл.

Автомобиль жолдору СНИП талаптарына жана Кыргыз Республикасынын «Автомобиль жолдору жөнүндө» Мыйзамына ылайык болушу керек.

Автомобиль жолдорунун жүрүүчү бөлүгүнүн туурасы кеминде төмөнкүдөй болушу зарыл:

- убактылуу жолдор үчүн:
- бир тараптуу кыймылда – 4,5 м;
- эки тараптуу кыймылда – 8,0 м;
- катуу жабуусу бар жолдор (асфальтобетон, таш төшөлгөн):

- бир тараптуу кыймылда – 3,0 м;
- эки тараптуу кыймылда – 6,0 м.
- Жолдордун ийрилүү радиусу – 10–15 м.

Проезддердин жана өтүү жолдорунун туурасы кеминде:

- жүксүз жумушчулар үчүн – 1 м;
- кол жүгү менен же бир тараптуу тачка менен – 2 м;
- бир жолдуу вагонеткалар үчүн – 2,5 м;
- эки жолдуу вагонеткалар үчүн – 3,6 м;
- эки тараптуу тачка кыймылы үчүн – 2,5 м.

Траншеялар жана каналдар аркылуу өтмөктөрдүн туурасы:

- жөө адамдар үчүн – 1,0 м;
- транспорт каражаттары үчүн – 2–5 м.
- Транспортёрлор, ролгангдар, жыгач ташуучулар аркылуу өтүүчү өтмөктөр – 0,8 м.
- Өтмөк көпүрөлөрдүн тосмолорунун бийиктиги – 1 м, тосмолордун ылдый жагындагы жээк такта – 0,15 м.

20 градус жана андан чоң жантаймадагы аянттарда, кырларда жана тик жерлерде жайгашкан жумушчулар өтүүчү жолдор траптар же бир тараптуу тосмолору бар тепкичтер менен жабдылышы керек.

54. Автомобилдердин ачык токтотмо жайлары катуу жабуусу жана суу агып кетүүчү жантаймасы менен жабдылышы керек.

Ачык токтотмо жайларда төмөнкүлөргө тыюу салынат:

- оңдоо иштерин жүргүзүүгө;
- күйүүчү май куюуга жана май төгүүгө;
- аккумуляторлорду кубаттоого;
- кыймылдаткычты ачык от менен ысытууга.

Гараждар жана ачык токтотмо жайлар ар бир 10 техника бирдигине 1 авариялык буксир эсеп менен нормалуу дөңгөлөк тосмолору жана авариялык сүйрөө шаймандары менен камсыздалышы керек. Гараждарда жана жабык автостоянкаларда кире бериштер жана проезддер транспортту эвакуациялоого мүмкүндүк бериши шарт. Эгерде автоунаалардын саны 25тен ашса, өрт чыкканы учурда эвакуациялоо тартиби көрсөтүлгөн жайгаштыруу планы иштелип чыгышы зарыл.

Кыш мезгилинде орточо температура -15°C ден төмөн болгон аймактардагы ачык автостоянкалар кыймылдаткычты ишке киргизүү үчүн жылыткыч шаймандар менен жабдылышы керек.

55. Ар кандай оңдоо иштерин (токарь-пресс, аккумулятор, кузов, дөңгөлөк оңдоо, вулканизация жана башка) жүргүзүү технологиялык карталарда белгиленген талаптарга ылайык атайын жабдылган посттордо жүргүзүлүүгө тийиш

56. Кузовду оңдоо иштеринде тетиктер алдын ала тазаланбай жана бекитилбей туруп түздөөгө тыюу салынат. Оңдоо посттору машиналардын түрүнө ылайыкташтырылган штаттык таянычтар менен камсыздалышы керек. Кокусунан колдонулган таянычтарды пайдаланууга жол берилбейт.

57. Пайка, калайлоо жана тетиктерди тазалоо иштерин соргуч вентиляция менен жабдылган жумушчу орундарда жүргүзүү зарыл. Радиаторлорду, күйүүчү май бактарын жана башка тетиктерди атайын калай агып түшүүчү табактары бар стенддерде пая кылуу керек. Жеңил тутануучу суюктуктарды камтыган идиштерди оңдоонун жана паялоонун алдында аларды жуу, буулап, ысык аба менен кургатып же нейтралдуу газ менен толтуруу талап кылынат.

58. Оңдоо посттору кирип-чыгуучу вентиляция жана кыймылдаткычтарды ысытуу маалында пайда болгон газдарды соргуч түзүлүштөр менен камсыздалышы керек.

59. Бояо иштерин, жабдууларды жайгаштыруу жана пайдалануу белгиленген тартипте жүргүзүлүшү зарыл.

60. Техникалык тейлөө же оңдоо иштерин жүргүзүүдө унаа токтоткуч тормоз менен

тормоздолуп, кыймылдаткыч өчүрүлүп, дөңгөлөктөрдүн алдына таяныч коюлушу керек.

61. Техникалык тейлөө, ажыратуу-жыйноо жана кыймылдуу курамды оңдоо иштерин жүргүзүүчү жерлер карама- кароо каналдары, эстакадалар, көтөргүчтөр менен жабдылышы керек. Алардын узундугу, туурасы жана тереңдиги кыймылдуу курамдын конструкциясына жана технологиялык жабдууга жараша аныкталат. Көтөргүчтөрдүн жүк көтөрүмдүүлүгү жабдуунун массасына ылайык келиши керек.

62. Жалгыз аяктагы карама-кароо каналы тепкич менен кире тургандай болушу, ал эми карама-каршы жагында авариялык чыгуучу дубалга орнотулган скобалар болушу керек. Каналдардын полдору суюктуктарды агызуу үчүн кир жыйноочу багытта эң аз 2% ылдый эңкейиште болушу жана көчмө жыгач торлор менен камсыздальшы керек.

Каналдар аркылуу өтүү үчүн туурасы 0,8 м кем эмес алынуучу өтмө көпүрөлөр каралышы керек. 127–220 В чыңалуудагы чырактар менен жарык берүү төмөнкү шарттарда жүргүзүлүшү мүмкүн:

- ички (жашыруун) өткөргүчтөр ишенимдүү электр жана гидроизоляция менен;
- чырактардын арматурасы жана өчүргүчтөр электр жана гидроизоляциясы бар;
- чырактар айнек менен жабылып же коргоочу тор менен тосулушу керек;
- металл корпусу жерге туташтырылышы (жерге кошулушу) зарыл;
- өзгөчө кооптуу жерлерде 42 же 12 В чыңалуудагы стандарттуу көчмө чырактар колдонулушу керек.

63. Карама-кароо каналдарына жана эстакадаларга узунунан коопсуздук рельстери (контррельстер) 30 см жогору бийиктикте орнотулушу керек. Эстакадалардын эки жагында тең бийиктиги 0,9 м кем эмес кароочу аянтчалар болушу керек.

64. Унааларды жуу, тазалоо, техникалык тейлөө жана оңдоо иштери кыймылдаткыч иштебеген абалда жүргүзүлүшү керек. Ажыратуу постторунда унаалардын жана имарат элементтеринин же стационардык жабдуулардын ортосундагы аралык бардык тетиктерге тоскоолдуксуз жетүүнү камсыздоого тийиш. Өтмөлөр жана өтүү жолдору кол менен же көтөргүч-транспорттук каражаттар менен ташылуучу тетиктердин габариттерине ылайык болушу жана туурасы 1 м кем эмес болушу керек.

65. Унааларды жана жабдууларды ажыратууда оор жана көлөмдүү тетиктерди (кыймылдаткыч, редуктор, арткы жана алдыңкы көпүрө, дөңгөлөктөр, кузов, рама ж.б.) көтөрүү жана орнотуу иштери коопсуздукту толук камсыз кылуучу көтөрүүчү-транспорттук жабдуулар жана шаймандар (көтөрүүчү арабалар, таянычтар, чынжырлар, кыскычтар) менен жүргүзүлүшү керек.

66. Жабдууларды, агрегаттарды жана тетиктерди көтөрүү атайын ушул максатта каралган жерлерден жана түзүлүштөрдөн коопсуздук схемалары жана көрсөтмөлөрүнө ылайык жүргүзүлүшү керек. Бул схемалар жумушчу жерлерде илинип турушу зарыл.

Эгерде көтөрүү схемасы иштелип чыкпаган жүк көтөрүлсө, анда ал коопсуздук үчүн жооптуу кызматкердин көзөмөлүндө жүргүзүлүшү керек.

67. Жүктү кыйгач бет аркылуу түшүрүүдө анын оодарылып кетишине тоскоол болгон атайын кармагыч шаймандар колдонулушу шарт.

68. Суюктуктар бар узелдерди жана агрегаттарды ажыратуудан мурун алардын ичиндеги суюктуктарды атайын идиштерге алдын ала агызуу керек.

69. Жерден 1,5 м жогору жайгашкан жүк көтөрүүчү жабдууларды тейлөө жана оңдоо иштерин атайын кийим, каска жана коопсуздук куру менен аткаруу зарыл. Жүктү кармап турган аркан толук бекитилмейинче бошотууга болбойт.

70. Демонтажы кыйын жана кооптуу болгон тетиктерди (тормоз, амортизатор жана клапан пружиналары ж.б.) атайын съёмниктер менен алып салуу керек.

Съёмниктердин өлчөмдөрү жана конструкциясы алынуучу тетиктердин өлчөмүнө ылайык болушу шарт.

71. Автомобилдерден рессорлорду алуу жана орнотуу учурунда аларды алдын ала жеңилдетүү үчүн кузовду (раманы) көтөрүүчү механизм менен көтөрүп, андан соң илинген раманын же кузовдун астына узундугу кеминде 1 метр болгон бышык металл подставкаларды (козёлдорду) же брусчанадан жасалган клеткаларды орнотуу керек. Автомобилдин бир жагын көтөрүүдө каршы тараптагы четки дөңгөлөктөр эки тараптан кысуу калпакчалары менен бекитилиши зарыл. Подставка катары дөңгөлөк дисктерин, бочкаларды, кирпичтерди жана башка буюмдарды колдонууга тыюу салынат.

72. Жабдуулардын бир гана көтөрүүчү механизмде (домкратта, тальда, лебёдкада, кранда ж.б.) илинип турган абалында алардын үстүндө иштөөгө же кандайдыр бир иштерди жүргүзүүгө тыюу салынат.

73. Гидравликалык, механикалык же электромеханикалык көтөргүчтөр менен иштеген учурда көтөрүү механизмдин башкаруу пультуна "ИШТЕТПЕ – ИШТЕП ЖАТКАН АДАМДАР" деген жазуусу бар эскертүүчү плакат илиниши керек.

74. Стационардык жана көчмө көтөргүчтөр көтөрүүчү механизм бузулган же иштебей калган учурда жүктү кармап туруучу жабдуулар, ошондой эле чектик өчүргүчтөр менен камсыз болушу зарыл.

75. Көтөрүлгөн кузовдун, калканчтын, стреланын жана башка илме технологикалык жабдуулардын астында (жада калса кыска убакытка болсун) иш жүргүзүүгө аларды өзүнөн өзү түшүп кетүүдөн сактай турган бышык металл тирөөчтөр (таянычтар) менен бекемделгенден кийин гана уруксат берилет.

76. Машиналардан жана жабдуулардан алынган түйүндөр жана тетиктер атайын бөлүнгөн жерлерде, стеллаждарда сакталууга тийиш жана өтүүчү жолдорду тосбошу керек. Алынган жарым октор, рессорлор, кардан валдар жана башка узун тетиктер атайын подставкаларга горизонталдуу түрдө гана коюлушу керек.

77. Майда түйүндөрдү чогултуу жана ажыратуу иштерин верстактарда, ал эми ири өлчөмдөгү тетиктерди (двигатель, коробка, арткы көпүрө, дөңгөлөк ж.б.) атайын стенддерде гана жүргүзүү зарыл.

78. Втулкаларды, жарым окторду, подшипниктерди, шестерналарды жана башка тетиктерди чыгарууда жана орнотууда атайын съёмниктер жана пресс колдонулушу керек. Айрым учурларда түстүү металлдан жасалган учу бар чукулар жана балкалар пайдаланылышы мүмкүн.

79. Газ менен кесүү иштерин машиналарды жана жабдууларды ажыратууда күйүүчү бактар, отун берүү системасынын тетиктери, майлоо системасы жана аккумуляторлор алынгандан кийин гана жүргүзүүгө уруксат берилет.

80. Уулуу, уулуу жана өрт коркунучу бар суюктуктар сакталган идиштерди оңдоого чейин, ошондой эле боёо пистолеттерин, бөлүштүрүүчү крандарды жана башка жабдууларды ажыратууга чейин аларды буу менен тазалап, жакшылап жууп, желдетип жана текшерип чыгуу керек.

81. Шиналарды монтаждоо жана вулканизациялоо иштерин жүргүзгөн цехтер жана участкактор Кыргыз Республикасынын колдонуудагы нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык иш жүргүзүшү керек.

82. Шина монтаждоо иштерин жүргүзүү үчүн ишкананын техникалык жетекчилиги тарабынан иштелип чыккан жана бекитилген нускамалар болушу зарыл. Массасы 20 кгдан ашкан дөңгөлөктөрдү жана шиналарды алып салуу, орнотуу жана ташуу механизацияланышы керек. Ири жүк ташуучу унаалардын шиналарын атайын жабдылган бөлүмдө гана монтаждоо зарыл. Шиналарды демонтаждоо жана монтаждоо атайын шаймандар жана аспаптар менен, стенде жүргүзүлүшү керек. Бузулган ободко шиналарды монтаждоого тыюу салынат.

83. Демонтажга чейин дөңгөлөктөгү басым чыгарылышы керек. Шиналарды накачивать кылууда коопсуздук тосмолору же кулоо шакегинин учуп чыгышын алдын алуучу шаймандар колдонулушу зарыл. Шинанын абалын балка менен чапкылоо же кулоо шакегин балка менен ургулап түздөөгө тыюу салынат.

Шинаны накачивать кылуу эки этапта жүргүзүлөт: адегенде басымды 0,05 МПа (0,5 кг/см²) чейин көтөрүп, кулоо шакегинин абалы текшерилет, андан кийин нускамаларда көрсөтүлгөн акыркы басымга чейин накачивать кылынат.

84. Вулканизациялык иштер жүргүзүлүүчү бөлмө обочолонгон, кең, жарык, аба соргуч жана желдетүүчү жабдуулар менен жабдылган болушу керек. Эгерде вулканизациялык аппарат өзүнчө меш менен жабдылган болсо, анда бул бөлмө бензин же резина клей колдонулган бөлмөлөрдөн обочо болушу зарыл.

85. Вулканизациялык аппараттар жана көзөмөл-өлчөгүч шаймандар жылына 1 жолу текшерилип, сыноодон өткөрүлүшү керек. Сыноонун жыйынтыгы атайын журналга жазылат.

86. Зыяндуу материалдар менен иштөөгө (этилирленген бензин, тасол, антифриз, тормоз суюктугу) 18 жаштан жогору, медициналык кароодон өткөн жана бул материалдарды коопсуз колдонуу боюнча нускама алган адамдар гана жол берилет.

87. Төмөнкүлөргө тыюу салынат:

- жабык бөлмөлөрдө жана желдетүүчү жабдуу жок жерде этилдештирилген бензинди колдонгон кыймылдаткычтарды иштетүүгө;
- этилдештирилген бензин төгүлгөн жерлерди кургак хлордуу ак известь менен зыянсыздандырууга;
- этилдештирилген бензин менен булганган агынды сууларды канализацияга агызууга.

88. Антифризди сактоо, ташуу жана колдонуу үчүн жооптуу адам ишкана боюнча дайындалышы керек. Антифриз сакталган идиштерге "УУЛУУ" деген өчпөс чоң тамгалар менен жазуу жана уулуу заттар үчүн белгиленген белгилер илинүүгө тийиш.

Антифриз менен иштөөгө атайын коопсуздук боюнча нускама албаган айдоочулар жана башка адамдарды жумушка киргизүүгө тыюу салынат.

3.2. Темир жол транспорту

89. Темир жол жолдору жана курулмалары, кыймылдуу курамы, байланыш, сигнализация жана блокировка, ишкананын карамагында турган жана поезд кыймылынын уюштурулушу менен жүктөрдү жүктөө жана түшүрүү иштери колдонуудагы СНИП курулуш нормаларына жана «Ачык ыкма менен

минералдык ресурстарды казып алууда өндүрүш процесстеринин коопсуздугу жөнүндө» эрежелерге ылайык жүргүзүлүшү керек.

90. Темир жолдордун курулуш объектилери менен кыймылдуу курамынын жакындашуу габариттери Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык болушу зарыл.

91. Автомобиль жолдору темир жол жолдорун кесип өткөн жерлерде өтмөктөр орнотулушу керек. Өтмөктөрдө жана темир жол жолдорунан өтүүчү өтүү жолдорунда темир жол рельстеринин башына чейин жабуу коюлушу шарт. Темир жолду уруксат берилбеген жерлерден кесип өтүүгө тыюу салынат.

92. Темир жол габариттерине ар кандай буюмдарды коюп тосууга тыюу салынат. Материалдар жана буюмдар рельстин башынан кеминде 2,0 м алыстыкта жайгаштырылышы зарыл (эгер штабелдин бийиктиги 1,2 м чейин болсо). Эгер штабель андан жогору болсо, рельстин башынан кеминде 2,5 м алыстык сакталууга тийиш.

93. Жүктөө-түшүрүү тилкелеринде вагондорду берүүнү жана алып кетүүнү механизациялоо үчүн орнотулган жабдуулар жана курулмалар кыймылдаган же айланган бөлүктөрдү жабуучу тосмолор жана коргоочу механизмдер менен жабдылышы зарыл.

94. Вагондорду оодара турган механизмдер (вагоноопроектидыватели), жүктү кабыл алуучу участктордо жайгашкан болсо, бекем тосмолор жана торлор менен тосулушу керек. Аларды башкаруу атайын жабдалып, жүктү түшүрүү тилкесин жакшы көрүүгө мүмкүн болгон бөлмөдөн ишке ашырылышы шарт.

95. Руданы контакттуу электровоздор менен жеткирүүдө жүк түшүрүүчү жерлерге электр тогу менен жабыркоо коркунучу тууралуу эскертүүчү плакаттар илиниши керек.

96. Жүк кабыл алуучу бункерлердин үстүндө жайгашкан имараттардын ичиндеги темир жолдордун контакт зымдары секциялык өчүргүчтөр жана заземляющий бычактар менен жабдылышы зарыл.

97. Бузулган вагондорго жүк жүктөөгө, ошондой эле кабыл алуучу жабдуулар жайгашкан тилкеде вагонду оңдоого тыюу салынат.

98. Техникалык тейлөө жана учурдагы оңдоого чейин локомотивдер жана вагондор топурактан, чаңдан жана муздан тазаланып, электр жабдуулары жана приборлору кысылган аба менен тазаланышы керек.

99. Деподогу вагондор жана тепловоздор төмөнкү аралыктар сакталуу менен коюлушу керек:

- вагондордун, тепловоздордун четки буфердик брустары менен дарбаза ортосундагы аралык – кеминде 2 м;

- буфердик брустар ортосундагы аралык (эгер вагондор колесо жуптары же тележкаларсыз оңдолсо) – кеминде 3 м;

- төрт дөңгөлөктүү вагондордун тележкаларын кошуна вагондордун ортосуна чыгаруу учурунда ар бир тарабында – кеминде 1 м аралык болушу зарыл.

100. Туруктуу жана өзгөрмө токтогу электровоздорду депого жана локомотивдердин техникалык тейлөө пункттарына (ПТОЛ) киргизүү (чыгаруу) тышкы 250 В чейин туруктуу ток булагы аркылуу, локомотивдерди жана алардын тележкаларын жылдыруу үчүн колдонулган булагынан жүргүзүлөт. Өзгөрмө токтогу электропоезддерди, дизелдик поезддерди жана гидромеханикалык берилиштүү тепловоздорду техникалык тейлөө же учурдагы оңдоо позицияларына жеткирүү башка локомотив менен, коопсуздук үчүн темир жол платформасынын коштоосунда, имаратка кирүүгө жол бербестей шартта жүргүзүлөт. Туруктуу токтогу электропоезддерди ТО-2, ТО-3, ТО-4 жана ТР-1 позицияларына контакт зымы аркылуу же маневр локомотиви менен жеткирүүгө жол берилет.

101. Ар бир деподо жана ПТОЛдо контакт тармагына жана 250 В чейин туруктуу ток булагынан локомотивдерге чыңалуу берүү жана алуу боюнча нускама болушу зарыл.

102. Вагондун кузовун көтөрүү жана түшүрүү иштерин бригадир же мастер жетектеши керек. Ар бир жагында домкраттардын иштешине жана кузовдун горизонтал абалына көз салуучу кызматкер болушу керек. Кузов көтөрүлүп (түшүрүлүп) жатканда жана тележалар чыгарылып (койулуп) жатканда анын ичинде, үстүндө же астында адамдардын болушуна тыюу салынат.

103. Электр машиналарын, приборлорду жана эсептегичтерди оңдоп бүткөндөн кийин изоляциянын чыдамдуулугун сыноо атайын жабдалып, тосмолор, сигнализация, блокировка жана үн өткөрбөөчү каражаттар менен камсыздалган участка (станция, тилке, стенд) жүргүзүлүшү керек. Сыноо учурунда жана ага чейин бул жерде бөтөн адамдардын болушуна жол берилбейт.

104. Дизель түйүндөрүн карап чыгууну жана оңдоону дизель толугу менен токтогондон кийин гана жүргүзүүгө болот. Картердин люктарын дизель токтогондон кийин 10 мүнөттөн кийин гана ачууга болот. Ички шартта дизель менен иштөөдө муздатуучу аба берүүчү атайын түзүлүш колдонулушу керек.

Тепловоздон алынган дизелди стационардык же көчмө аянтчаларда оңдоого уруксат берилет.

105. Дизель түйүндөрүн чогултуу жана ажыратуу иштерин кантовкалоочу шаймандар, стеллаждар, съемниктер, гильзалар, атайын ачкычтар жана оор операцияларды механизациялоого багытталган технологиялык карталарда каралган башка шаймандар менен жабдылган аянтчаларда жүргүзүү зарыл.

106. Тартуучу курамды жабдуу учурунда коопсуздук боюнча төмөнкү талаптар сакталууга тийиш:

тепловоздордун жана моторвагондук курамдын кум салуучу идиштерин стационардык же айланма тепкичтери бар аянтчалардан же кол кармагычы бар көчмө тепкичтер менен толтуруу зарыл. Стационардык аянтчалардын тосмолору 1,0 м бийиктикте болуп, алардын төмөнкү бөлүгү 0,15 м бийиктикте тыгыз жабык болушу шарт. Тепкичтер болоттон жасалып, эң көп жантайма бурчу 1:1ден ашпоого жана туурасы 0,8 мден кем болбоого тийиш.

107. Электровоздордун кум салуучу идиштерин толтуруу үчүн стационардык аянтчаларга тепкич менен чыгуу, ошондой эле электровоздордун чатырларына чыгуу үчүн ачык депо жолдорунда дарбазалары жана блокировкасы бар атайын өтмөктөр орнотулушу керек.

108. Кабыл алуу-жөнөтүү жолдорундагы жумушчу аянтчалар айланма болуп жасалууга тийиш. Иштебеген учурда бул аянтчалар жана тепкичтер темир жол габаритинен сырткары жайгаштырылышы шарт.

109. Дарбазалардын кулпулары жана аянтчалардын айланма механизмдери төмөнкүдөй блокировка менен камсыздалышы керек:

- контакт тармагында чыңалуу болгон учурда дарбазаны ачууга жана аянтчаны иш абалына айлантууга;

- дарбаза жабылмайын жана аянтча иштебеген абалына келтирилмейин контакт тармагына чыңалуу берүүгө жол бербөөчү механизм болушу зарыл.

110. Электровозду жабдуучу түзүлүштөр ачык депо жолдорунда жайгашкан учурда, жабдуучу тилкенин үстүндөгү контакт зымы секцияларга бөлүнүп, чыңалуунун берилиши жана алынышы жөнүндө сигнализация жана блокировка менен жабдылышы зарыл. Секцияланган тилкеде чыңалуу алынганда жашыл сигнал, ал эми чыңалуу берилген учурда кызыл сигнал күйүп турушу керек.

111. Депо жолдорундагы жабдуучу түзүлүштөр кош түстүү жарык сигнализациясы менен камсыздалышы керек: жашыл сигнал – электровозду жабдууга киргизүүгө уруксат берет, кызыл сигнал – тыюу салат.

112. Контакт зымынын астында турган электровоздун чатырына чыгууга, эгер контакт тармагында чыңалуу бар болсо, тыюу салынат. Чыгуучу люк блокировка менен жабдылышы зарыл.

113. Тепловоздордун жана дизелдик поезддердин дизелдерин муздатуу үчүн суу куюу жана төгүү иштерин төгүлүп кетүүдөн жана кызматкерлердин суюктук менен тийишүүсүнөн сактай турган шлангдар, куурлар жана башка шаймандар аркылуу жүргүзүү зарыл.

114. Тепловоздорго жана дизелдик поезддерге суюк мунай продуктыларын берүү жабык каналдарга салынган куурлар аркылуу жүргүзүлүшү керек. Бул учурда куурлардын тыгыздыгы көзөмөлгө алынышы шарт.

115. Иштебеген учурда таратуучу шаймандар темир жол габаритинен тышкары жайгаштырылышы керек. Аз өлчөмдө сарпталуучу майлоочу каражаттарды ташуу үчүн жабылуучу капкактары бар атайын идиштер колдонулушу шарт.

116. Жабдуу жана оңдоо жайларында пайдаланылган дизелдик майларды, жараксыз күйүүчү майларды, муздаткыч суюктуктарды, ошондой эле өрт өчүрүүчү түзүлүштүн көбүктөнүүчү калдыктарын чогултуу үчүн жабык идиштер болушу керек. Күйүүчү майларды жана майларды чака, табак сыяктуу ачык идиштерге төгүүгө тыюу салынат.

3.3. Конвейер транспорту

117. Конвейерлердин конструкциясы жана жайгашуусу өндүрүш имараттарында, галереяларда, тоннелдерде жана эстакадаларда минералдык ресурстарды майдалоо, сорттоо жана байытуу боюнча коопсуздук эрежелеринин талаптарына жооп бериши керек.

118. Полдон галереялардын жана эстакадалардын астыңкы бөлүгүнө чейинки

бийиктик кеминде 2 м болушу керек. Галереялардын жана эстакадалардын туурасы адамдар өтүшү үчүн кеминде 800 мм, дубал менен конвейердин аралыгы кеминде 700 мм болушу зарыл. Эгер лентанын туурасы 1400 ммден ашса, эки жагында кеминде 800 мм аралык камсыздалышы керек.

119. Галереялардын жана эстакадалардын эвакуациялык чыгуу жолдору жана конвейерлердин үстүндөгү өтмөк көпүрөлөр кеминде ар бир 100 метрден жайгаштырылышы зарыл. Эгерде өтмөктөр 6 градус жана андан көп ылдыйлыкка ээ болсо, анда траптар орнотулушу керек.

120. Конвейерлер төмөнкү функцияларды камсыздоочу шаймандар менен жабдылышы зарыл:

- негизги өтмөктөр тараптан каалаган чекиттен авариялык токтотуу мүмкүнчүлүгү;

- лента үзүлгөндө, тайгаланганда же түшүрүүчү воронкалар жана лотоктор тыгылганда кыймылдаткычты өчүрүү.

121. Эгер конвейердин жантаймасы 6 градус жана андан жогору болсо, анда жүктөлгөн бөлүктүн артка жылышын алдын алуу үчүн токтотуучу шаймандар менен жабдылышы керек.

122. Конвейерлер өтмөктөрдүн же жабдуулардын үстүнөн өтүп жаткан учурда, алардын ылдый жагындагы бөлүгү жүктөрдүн түшүп кетүүсүн алдын алган жабык обшивка менен тосулушу зарыл.

3.4. Технологиялык транспорт (электротележкалар, автотележкалар, авто- жана электрожүктөгүчтөр)

123. Электротележкалар ток кабылдагыч, контроллер, тормоздор, сигналдар иштебей турган учурда же электр тогунан коргоочу каражаттар болбогон шартта пайдаланууга тыюу салынат.

124. Электротележкалардын кыймылдуу дөңгөлөктөрү полдон же рельстен 10–12 см бийиктикте бекем металл капкак (кожух) менен жабылышы керек.

125. Электротележкалар өзүнөн-өзү жылып кетүүсүн алдын алган автоматтык шаймандар (токтоткучтар, бекиткичтер ж.б.) менен камсыздалышы керек.

126. Бирдиктүү жүктөр тележканын жүк аянтчасынын габаритине ылайык жайгаштырылууга тийиш. Убакытча буюмдарды контейнерлер менен ташуу зарыл. Газ баллондорду, бочкаларды, барабандарды жана едки заттар салынган ящиктерди атайын контейнерлерде же жүк кулап кетпей турган жабдуулар менен жабдылган тележкаларда ташуу талап кылынат.

127. Кран аркылуу жүктөө же түшүрүү жүрүп жатканда айдоочунун тележканын үстүндө болушуна тыюу салынат.

128. Жүктү автожүктөгүчтүн вилкасына жүктөгөндө, жүктүн жүктөө, көтөрүү, ташуу жана түшүрүү маалында кулап кетпеши камсыздалышы керек.

129. Авто- жана электрожүктөгүчтөрдү пайдаланууда төмөнкү Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарын сактоо зарыл. Төмөнкүлөргө тыюу салынат:

- техникалык жактан ишке жараксыз жүктөгүчтү пайдалануу (сигнал, тормоз, жарыктандыруу жок болсо);
- жүктөгүчтүн көтөрүү мүмкүнчүлүгүнөн жогорку салмактагы жүктөрдү көтөрүү;
- вилка менен жүктү чабуул аркылуу уруп көтөрүү;
- вилкадагы жүктү көтөрүүчү раманы өзүнөн алыстатуу абалында көтөрүү;
- жүктү кыймыл маалында көтөрүү, түшүрүү жана жантаймасын өзгөртүү;
- паллетте жаткан жүктү вилка менен өзүнөн алыстатуу абалында көтөрүү;
- 1,0 м бийиктиктен жүктү ташуу;

- тоңуп калган жүктү көтөрүү;
- вилкада газ баллондорду (кислород, ацетилен ж.б.) ташуу;
- жүктү штабелден түртүп түшүрүү жана сүйрөө;
- жүктөгүчтөрдү адамдарды көтөрүү жана ташуу үчүн колдонуу.

3.5. Жүктөө-түшүрүү иштери (жүктөрдү көтөрүү жана жылдыруу)

130. Жүктөрдү жүктөө, түшүрүү жана ташуу менен байланышкан бардык иштер өндүрүш коопсуздугунун талаптарына ылайык аткарылышы керек.

131. Жүктөө-түшүрүү иштерин, негизинен, крандар, жүктөгүчтөр жана башка машиналар аркылуу механизацияланган ыкма менен жүргүзүү зарыл. Эгер көлөмү аз болсо – чакан механизация каражаттары колдонулат. Салмагы 50 кгдан ашкан же 1,5 метрден жогору көтөрүлө турган жүктөрдү жүктөө-түшүрүү иштерин механизацияланган ыкма менен гана жүргүзүү милдеттүү. Салмагы 500 кгдан ашкан оор жүктөрдү жүктөө жана түшүрүү иштери жүктөлүүчү крандар аркылуу гана жүргүзүлөт.

132. Кол менен жүктү көтөрүүнүн төмөнкү нормаларына жол берилет: эркек киши – салмагы 50 кгдан ашпаган жүктү 25 метрге чейин аралыкка жана 1,5 метрге чейин бийиктикке; аял киши – салмагы 10 кгдан ашпаган жүктү. Тележкаларда же контейнерлерде жүктөрдү ташууда колдонулуучу күч 10 кгдан ашпоого тийиш. 16 жаштан 18 жашка чейинки өспүрүмдөргө салмагы 16 кгга чейинки үйүлмө, жеңил жана бирдиктүү жүктөрдү көтөрүүгө уруксат берилет.

25 метрден ашкан аралыктарда жүктөр эки дөңгөлөктүү тележкаларда же башка чакан механизация каражаттарында ташылышы керек.

133. Жүк платформаларынын бийиктиги рельстин башынан 1,1 м болушу, ал эми автоунаалар үчүн келген жагы унаанын кузовунун полу менен бирдей болушу керек.

Платформалар жана кампалар пандулар менен жабдылышы керек. Темир жол тарабынын туурасы кеминде 3,0 м, автоунаалар тарабы – кеминде 1,5 м болушу шарт.

134. Кол менен көтөрүлүүчү жана түшүрүлүүчү жүктөр үчүн колдонулуучу тактай жолдор (сходни) кеминде 60 мм калыңдыктагы бир нече тактайдан жасалышы керек. Жүк көтөрбөй өтүү үчүн алардын туурасы кеминде 0,25 м, жүк менен өтүү үчүн – кеминде 1 м болушу зарыл. Тактай жолдорго бут таяныч болуу үчүн ар 0,5 м сайын планкалар (туура тактайлар) кадалууга тийиш.

135. Жүктү жогорулатуу же түшүрүү үчүн колдонулуучу слегалар (жантайма жолдор) дубдан же диаметри 150 ммден кем эмес, узундугу 4–6 мден кем эмес жараксыздыксыз, жарылбас жана бүчүрсүз жыгачтан жасалышы керек. Жогорку учу – 75×16 мм өлчөмдөгү темир илмек менен, ал эми төмөнкү учу – жарылып кетпеши үчүн темир менен капталышы керек. Оор жүктөр үчүн слегалар салмагына жараша бекемделүүгө тийиш.

136. Материалдарды жана жабдууларды жайгаштыруу коопсуздук талаптарын жана аларды сактоо шарттарын эске алуу менен жүргүзүлүүгө тийиш.

137. Материалдарды жана жабдуулардын тетиктерин дубалга же тосмолорго тирөө же жөлөө тыюу салынат.

138. 1,5 мден жогору болгон штабелде иштерди жүргүзүүдө инвентардык көчмө тепкичтер колдонулушу зарыл.

139. Накаттарды колдонууда жантайма бурчу 30 градус болбошу керек, ал эми накаттардын ортосундагы аралык – жүктүн четтери алардан 1 мден ашып чыкпагандай тандалышы зарыл. Түтүктөрдү, тоголок жыгачтарды жүктөп түшүрүүдө бир нече бөлүктү бир учурда ылдый жылдырууга тыюу салынат.

140. Кооптуу жана өзгөчө кооптуу жүктөрдү жүктөө-түшүрүү иштерине атайын даярдыктан өткөн жумушчулар гана жол берилет. Алар окуу бөлүмдөрүндө же тажрыйбалуу жумушчуларга бекитилип, жеке тартипте үйрөтүлүп, комиссиянын алдында экзамен тапшырышы керек. Бул жумушчулар үчүн ар 3 ай сайын нускама өткөрүлүшү

шарт.

141. Жүктөө-түшүрүү иштеринде колдонулуучу жүк көтөрүүчү механизмдер техникалык шарттарга жооп берип, жарактуу абалда болушу керек. Съемный жүк көтөрүүчү шаймандар жана тара пайдалануу маалында төмөнкү мөөнөттөрдө кароо иштеринен өткөрүлүшү керек:

- траверс, кыскычтар, башка кармагыч шаймандар жана тара – айына бир жолу;
- строптор (сирек колдонулгандардан тышкары) – ар 10 күндө бир жолу;
- сейрек колдонулуучу съемный шаймандар – жумушка берилердин алдында.

Строптор жана тара атайын уюм тарабынан иштелип чыккан нускамага ылайык текшерилет.

142. Такелаждык жана строптук иштерди жүргүзүүдө төмөнкүлөргө тыюу салынат:

- строптордун жана көтөрүү шаймандарынын жүктөө чеги ашкан жүктөрдү көтөрүү;

- жүктүн үстүндө туруу же астында болуу
- жараксыз стропторду жана мөөнөтү бүткөн шаймандарды колдонуу;
- чалуу стропторунун бутактарын болт менен же сындырып түздөө;
- жүктү кол менен багыттоо;
- көтөрүлгөн жүктөгү жылып бара жаткан стропторду кол же кыскыч менен кармоо;

- муздап калган же топурак менен көмүлгөн жүктү илмек менен жулуп чыгаруу;

- жүктөрдү электр кабелине, шлангга, түтүккө коюу.

143. Коопсуздук арканчалары, коргоочу курулар, жүк строптору, кол

тальдери, «мышкалар» жана курулуш каскалары техникалык талаптарга жооп берүүгө тийиш.

4. Ремонттук-механикалык цехтер жана өндүрүштөр

4.1. Өндүрүш жабдуулары жана иш орундарын уюштуруу

144. Жардамчы цехтердеги жабдуулар технологикалык процесстин баскычтарын (операцияларын) ырааттуу уюштуруу, коопсуз жана зыянсыз эмгек шарттарын камсыз кылуу, ошондой эле машина куруу, аспап куруу, металл иштетүү жана автомобиль транспорту ишканаларынын механикалык жана чогултуу цехтеринин технологиялык долбоорлоо нормаларына ылайык жайгаштырылышы керек.

145. Жабдууларды пайдаланууга кабыл алуу үчүн ишкананын жетекчилиги тарабынан комиссия түзүлөт.

146. Өндүрүш жабдууларынын эксплуатациясынын коопсуздугу төмөнкүлөр аркылуу камсыз кылынат:

- туруктуу технологикалык режим жана конструкциясынын коопсуз элементтери;
- автоматташтыруу жана алыстан башкаруу схемаларын колдонуу;
- коргоочу каражаттарды колдонуу;
- техникалык документтерде көрсөтүлгөн монтаждоо, эксплуатация жана оңдоо коопсуздугунун талаптарын сактоо.

147. Цехтердеги өтмөктөрдүн туурасы кеминде төмөнкүдөй болушу керек:

- негизги өтмөктөр – 1,5 м;
- жабдуулардын ортосундагы өтмөктөр – 1,2 м;
- өндүрүш имараттарынын дубалдары менен жабдуулардын ортосундагы өтмөктөр – 1,0 м;

- жабдууларды тейлөө жана оңдоо үчүн өтмөктөр – 0,7 м.

148. Эгерде жумушчу орундар өтмөктөрдүн бир тарабында жайгашкан болсо – туурасы 0,75 мге, эки тарабында жайгашкан болсо – 1,5 мге кеңейтилүүгө тийиш.

149. Цехтерде орнотулган жүк көтөрүүчү машиналар, суу жылытуучу казандар,

суюктуктар жана газдар менен иштеген идиштер жана түтүктөр боюнча КРнин тиешелүү нормативдик укуктук актыларынын талаптары сакталууга тийиш.

150. Газ чарбасын жана компрессордук станцияларды пайдалануу тиешелүү нормативдик укуктук актылардын талаптарына ылайык жүргүзүлөт.

151. Компрессордук станцияларды пайдалануу тиешелүү нормативдик укуктук актылардын талаптарына ылайык жүргүзүлөт.

152. Өндүрүш жабдууларынын жана ички цехтик транспорттун коркунучтуу элементтери, ошондой эле өрт өчүрүүчү шаймандар коопсуздукту камсыздоо максатында ачык түстө боёлуп, түс белгилери менен белгиленет.

153. Оңдоочу цехтер запас чыгуучу эшиктер жана ишкана ичиндеги телефон байланыш менен жабдылышы керек.

4.2. Металлдарды кесүү менен иштетүү

154. Айлануучу жана кыймылдуу иш органдары бар токардык, бургулоочу, металл кесүүчү жана башка станоктордо иштегенде кездемени жабдуу

тарабынан тартып кетүүдөн сактаган атайын кийим кийүү керек. Жеңи түрүлгөн же салынбаган кийим, ошондой эле чачты тартып кетүүдөн сактабаган баш кийимсиз иштөөгө болбойт.

155. Жонуучу станоктор иштөөчү шаймандар үчүн таянычтар менен (подручниктер), коргоочу кожухтар жана кыймылсыз абалда турганда кыймылдаткычты өчүрүүчү автоматика менен жабдылышы керек. Наждак дөңгөлөктөр станокко орнотуларда тиешелүү сыноодон өтүүгө тийиш. Тең салмактуулугу бузулган же жарака, сыныгы бар дөңгөлөктөрдү колдонууга болбойт.

Тыюу салынат:

тегеректи кескич менен же башка шайман менен түздөө;

рычаг менен басымды көбөйтүү;

тери үчүн зыяндуу муздаткыч суюктуктарды колдонуу;

дөңгөлөктүн каптал бөлүгү менен иштөө (эгер ал үчүн каралган эмес болсо).

156. Кескичтер, фрезалар, бургу, тиш кесүүчү шаймандар жана башка иш шаймандары жумуш баштар алдында жумушчу тарабынан текшерилет. Мастер мезгил-мезгили менен кайра текшерип турат. Бузулган шаймандарды колдонууга болбойт.

157. Чачыраган металл, чиптер, учкундар же муздатуучу суюктуктар бөлүнүп чыккан жабдуулар коргоочу экрандар менен жабдылышы зарыл. Эгер конструктивдик себептерден улам экран коюу мүмкүн эмес болсо, жумушчуга жеке коргонуу каражаттары берилет.

158. Иш шайманын алмаштырганда, деталдарды орнотуу же алууда жана чиптерди тазалоодо станок өчүрүлүүгө тийиш.

159. Узундугу диаметринен 10–12 эсе ашкан деталдарды иштетүүдө люнеттер колдонулат.

160. Өзгөчө оорлордон тышкары, деталдар бургулоочу станоктун үстөлүнө бекем орнотулууга тийиш.

Тыюу салынат:

- эски же сынган бургу колдонуу;

- кол кап менен иштөө;

- деталды кол менен кармап иштетүү.

161. Фрезалар тиштери түшүп кетпеш үчүн бекем кармоочу конструкцияга ээ болушу керек. Трещинасы бар, күйгөн же тиши сынган фрезаларды колдонууга болбойт.

162. Чокуш жана сүргүч станоктор жаны өтө турган тарапка кызыл түстөгү тосмо коюлат. Стол менен дубалдын ортосу кеминде 0,7 м болушу зарыл.

163. Тасмалык (ленточный) араа станоктору лентанын үзүлүшүн кармап калуучу

шаймандар менен камсыз болушу керек.

164.Материалдар араа астына атайын шаймандар менен берилет, алар материалдын туруктуу жайгашуусун жана жумушчунун жаракат алышын алдын алат.

165.Гильотиндик, роликтүү, айкалышкан кескичтер төмөнкүдөй менен жабдылышы керек:

- материалды кармоочу жана колдоочу шаймандар;
- багыт берүүчү жана коргоочу сызыкчалар;
- металлдын калыңдыгына жараша аралыктын жөнгө салгычы жана материалдын узундугун чектөөчү тосмолор;
- механикалык жана гидравликалык кыскычтар;
- жабдууну ишке киргизүүчү механизм менен байланышы бар коргоочу шаймандар.

Мында, жабдууга материалдын максималдуу калыңдыгы көрсөтүлгөн табличка илиниши керек.

166.Кол менен иштөөчү рычагдуу кескичтер ишенимдүү түрдө орнотулууга тийиш.

167.Кол менен иштөөчү маховик кескичтердин үстүндөгү пышакта кыскыч болушу, соккуларды жумшартуучу амортизатор жана коопсуз абалда кармап туруучу каршы салмак болушу зарыл.

168.Металл кесүүчү станоктор стружка жана чаң чогултуучу шаймандар, ошондой эле майлоочу-муздаткыч суюктук берүүчү түзүлүштөр менен жабдылышы керек.

169.Жабдууларды иштетүүдөн мурда башкаруу рычагдары жана баскычтары туура жайгашканын текшерүү зарыл.

170.Монтаждан же оңдоодон кийин коопсуздук шаймандары, сигнализация жана блокировкалар орнотулбастан жабдууну иштетүүгө болбойт.

171.Дистанциядан иштетүү жабдуулары эскертүүчү сигнал берилгенден кийин жана жооп сигналы алынганда гана иштетилет.

172.Сигналдык элементтер (коңгуроо, сирена, лампа) механикалык бузулуулардан корголуп, көрүү жана угуу ыңгайлуу жерге жайгаштырылышы керек.

173.Цехтерде жана жумуш орундарында сигнал таблицалары жана жабдууну иштетүү/токтотуу боюнча нускоолор илиниши зарыл.

174.Электр энергиясы өчкөндө жабдуунун кыймылдаткычтары өзүнөн-өзү ишке кирип кетпешин үчүн атайын түзүлүштөр болушу керек.

175.Жумуш орундар жүктөр өткөрүлүүчү зоналардан сыртта жайгашып, шаймандар жана инструменттер үчүн текчелер же шкафтар менен жабдылышы керек.

176.Жабдуулардын, станоктордун үстүндө посторонние буюмдар болбошу керек. Бардык материалдар жана тетиктер атайын текчелерде, үстөлдөрдө же тургучтарда сакталышы керек.

4.3. Коргоочу тосмолор жана коопсуздук шаймандары

177. Өндүрүш жабдууларынын, машиналардын жана механизмдердин бардык кыймылдуу жана айлануучу бөлүктөрү, жеткирип берүүчү жана кыймылдатуучу элементтери иштеп жатканда ага жетүүгө мүмкүнчүлүк бербеген ишенимдүү орнотулган тыгыз же тор түрүндөгү металл тосмолор менен корголууга тийиш. Жабдуу иштеп жаткан учурда кыймылдуу бөлүктөрдү тейлөө жана оңдоо, ошондой эле тосмолорду ачууга тыюу салынат.

178. Тосмо жабдуунун технологиялык мүмкүнчүлүктөрүн жана аны тейлөөнү чектебешин жана кооптуу болбошу керек. Тордон жасалган тосмолор туруктуу форманы сактай турган жана катаалдыгын камсыз кылуучу конструкцияга ээ болушу зарыл.

179.Тор түрүндөгү тосмолор колдонулганда төмөнкүдөй минималдуу аралык сакталышы керек:

Тор тешигинин өлчөмү, мм	Опасдуу жерден торго чейинки аралык, мм (квадрат кесилиши)	Опасдуу жерден торго чейинки аралык, мм (тегерек кесилиши)
10 мм	27 мм	13 мм
16 мм	90 мм	85 мм
25 мм	104 мм	108 мм
40 мм	110 мм	110 мм
50 мм	620 мм	530 мм

180. Тосмонун конструкциясы жана бекитилиши туруктуу болуп, жумушчунун тосмо менен кыймылдуу бөлүктөргө кокус тийип кетүү мүмкүнчүлүгүн жокко чыгарышы керек.

181. Тосмонун бекемдиги жумушчунун же жабдуунун кыйроого учураган бөлүктөрүнүн тийгизген күчүнө ылайык эсептелип, тиешелүү жүккө туруштук бере ала тургандай болушу керек.

182. Коргоочу тосмонун коопсуздук функциясы өндүрүштүк факторлордун (вибрация, температура ж.б.) таасиринен начарлабашы керек.

183. Съёмный (алынуучу) коргоочу жана тосмолорду колдонууга конструктивдик же технологиялык себептерден улам стационардык тосмо орнотуу мүмкүн болбогон учурларда гана жол берилет.

184. Оңдоо, жөнгө салуу иштери же технологиялык процессти жана механизмдердин ишин көзөмөлдөө үчүн тосмолордо жабылуучу терезелер же люктар каралышы мүмкүн. Алар кызматкерлер үчүн коопсуз жана ыңгайлуу болушу зарыл.

185. Съёмный, бүктөлүүчү жана жылма тосмолор, ошондой эле алардын эшиктери, капкактары, калкандары жабдуунун корпусунда, кокусунан ачылып кетпеши үчүн кулпу, атайын шайман аркылуу ачуу же блокировкалоо менен камсыз болушу керек.

186. Жабдуунун сыртына чыгарылган каршы салмактар (контргруздар) полго түшүрүлгөн чуңкурга жайгаштырылышы же тосмо менен корголушу керек.

187. Жумуш учурунда күнүнө бир нече жолу кол менен ачылып-жабыла турган тосмолор тиешелүү кармагычтар (туткалар, кармоочу шакектер ж.б.) менен жабдылышы керек.

188. Цех жетекчиси тарабынан нөөмөт өткөрүп берүү, агрегаттарды, машиналарды жана механизмдерди текшерүү тартиби иштелип чыгып, бекитилиши, ошондой эле бул талаптардын сакталышын администрация тарабынан текшерүү мөөнөттүүлүгү аныкталышы зарыл.

189. Жабдуулар эксплуатациялык паспорттордо, технологиялык карталарда же атайын нускамаларда көрсөтүлгөн техникалык режимдерди сактоо менен колдонулууга тийиш.

190. Жабдууларды, шаймандарды жана тетиктерди кароо, мезгил-мезгили менен текшерүү жана сыноо иштеп жаткан колдонмо жана эксплуатация эрежелерине ылайык жүргүзүлүшү керек. Бузулган жабдуулар менен иштөөгө, ишке жараксыз шаймандарды жана инструменттерди пайдаланууга тыюу салынат.

4.4. Өндүрүш жабдууларын тазалоо, майлоо жана оңдоо

191.Өндүрүш жабдууларын тазалоо жана кыркым калдыктарды жыйноо үчүн атайын каралган шаймандар (щеткалар, скребоктор, илгичтер) колдонулушу керек.

192.Кыркым калдыктар, кесиндилер, чаң жана кир жабдуулардан жана анын тегерегиндеги аймактан өз убагында тазаланууга тийиш. Буюмдарды тазалоо аспирация менен жабдылган атайын участкаларда жүргүзүлүшү керек.

193.Жабдуулардын майлоо системасы майдын чачырап же төгүлүп кетишин алдын алуучу шаймандар (калкандар, чогултуучу идиштер, кутулар, табактар) менен жабдылышы керек.

194.Жабдуулар иштеп жаткан учурда конструкциясында каралбаган болсо, механизмдердин кыймылдагы бөлүктөрүн кол менен майлоого тыюу салынат.

195.Жабдууларды тейлөө үчүн жумушчулар тазалоочу материал менен камсыздальшы керек. Цехтерде жана өндүрүш жайларында таза жана колдонулган тазалоочу материалдар өз-өзүнчө жабылуучу металл кутуларда сакталууга тийиш.

196.Майлоочу жана башка күйүүчү майлар жабылуучу металл идиштерде (бочкаларда, бидондордо, кутуларда) сакталууга тийиш. Цехтерде (анын ичинде оңдоо иштери учурунда) өрт кооптуу материалдардын запасы суткалык керектөөнү ашпоого тийиш. Мындай материалдарды жумуш бүткөндөн кийин же иштеп жатканда ысып турган буюмдардын, жылытуучу түзүлүштөрдүн жана электр жабдууларынын жанына калтырууга тыюу салынат.

197.Жабдууларды оңдоо иштерин уюштуруу жана жүргүзүү "Механикалык жабдууларды техникалык тейлөө жана оңдоо боюнча Убактылуу жобо" жана "Предприятиелерде жабдууларды жана транспорт каражаттарын пландуу-профилактикалык оңдоо боюнча Жобо" талаптарына ылайык болушу керек.

198.Жабдууларды профилактикалык кароо жана оңдоо иштерин пландуу-профилактикалык оңдоо графиктеринде көрсөтүлгөн мөөнөттө жүргүзүү зарыл.

199.Негизги жабдууларды капиталдык жана агымдык оңдоо иштери уюштуруу долбоору (ПОР) жана технологиялык карталар негизинде жүргүзүлөт. ПОРдо коопсуздук талаптарын сактоого жооптуу адамдар жана оңдоо иштеринин коопсуздугун камсыздоо чаралары, ошондой эле оңдоо иштеринин тартиби жана ырааттуулугу көрсөтүлүшү керек.

200.Жабдууларды, агрегаттарды жана аппараттарды токтотуу жана ишке киргизүү, ошондой эле алардын кароосу, тазаланышы жана оңдолушу цех жетекчиси тарабынан бекитилген нускама талаптарына ылайык жүргүзүлүшү керек.

201.Оңдоо иштерин баштоодон мурун төмөнкү иштер аткарылышы зарыл:
оңдоло турган жабдуунун электр кыймылдаткычтарын тармактан ажыратуу;
кыймылдаткычтардын электр схемаларын ажыратуу;

пуск түзүлүштөрүнө "Ишке кошпо! Иштеп жатышат!" деген эскертүү плакаттарын илип коюу;

түзүлүштөрдү ката кетирүү же өзүнөн-өзү ишке кирип кетүүдөн коргоо чараларын көрүү.

202.Ички кароо, тазалоо же оңдоо үчүн токтотулган жабдуулар, агрегаттар, аппараттар жана коммуникациялар буу, суу жана технологиялык түтүктөрдөн, газ жүрүүчү жолдордон жана электр менен камсыздоочу булактардан ажыратылышы зарыл; бардык түтүк өткөргүчтөргө тыгын коюлушу керек; жабдуулар жана коммуникациялар технологиялык материалдардан бошотулушу тийиш.

203.Оңдоо иштери жүргүзүлө турган зона иштеп жаткан жабдуулардан жана коммуникациялардан тосмолонууга тийиш. Зонага коопсуздук белгилери,

плакаттар жана сигнал берүү каражаттары илиниши керек.

204.Өндүрүш жабдууларын оңдоо иштерин жүргүзүүдө цехтердин жана жайлардын өтмөктөрүн жана чыгуу жолдорун материалдар, тетиктер, агрегаттар, шаймандар менен тосууга болбойт.

205. Жүктөрдү көтөрүү жана ташуу иштери жумуштардын коопсуздугуна жооптуу адамдардын көрсөтмөсү жана уруксаты менен гана жүргүзүлүшү керек. Чоң жана оор жүктөрдү көтөрүү, ташуу жана түшүрүү оңдоо үчүн жооптуу адамдын катышуусунда гана жүргүзүлүүгө тийиш.

206. Бийиктикте оңдоо иштерин жүргүзүү үчүн колдонулуучу жыгач такталар, түзмөлөр жана шаты жабдуулары Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына жооп бериши керек.

207. Эгерде жыгач такталарды жана платформаларды орнотуу мүмкүн болбосо, 1,5 м бийиктиктен жогору бийиктикте шаты менен иш жүргүзгөн жумушчулар коопсуздук курларын жана кармоочу аркандарды колдонууга тийиш. Коопсуздук курларын бекитүүчү жерлер конструкцияларда белгилениши керек.

208. Жылма бетке коюлуучу көчмө шатынын астыңкы бөлүгү резина менен капталган болушу керек. Жерге коюлуучу приставной шатынын учунда металл учтары болушу зарыл. Байланып жасалган приставной шатыны колдонууга тыюу салынат.

209. Эгер оңдоо иштерин подряддык уюм жүргүзсө, жумуштар наряд-допуск боюнча же оңдоо жүргүзүү үчүн участкакту өткөрүү актысынын негизинде жумуштарды уюштуруу долбооруна ылайык аткарылышы керек.

4.5. Газ менен кесүү жана электр ширетүү иштери

Газ менен кесүү иштери

210. Газ менен кесүү иштери Өрт коопсуздугунун эрежелерине жана ишканалардын техникалык жетекчиси тарабынан бекитилген нускамага ылайык жүргүзүлүшү зарыл.

211. Газ менен кесүү шаймандары (кескичтер, оттук ж.б.) атайын журналда каттоого алынып, тиешелүү номери коюлушу керек.

212. Ширетүү жана газ менен кесүү туруктуу жүргүзүлүүчү жерлерде өрт өчүргүч, өрттүк жең туташтырылган түтүк же жок дегенде 0,2 м³ суу камтылган идиш жана кум салынган ящик болушу зарыл. Ширетүү посттору күйбөгөн материалдан жасалган кабиналарда, аянты 3 м² кем эмес, жайгаштырылышы керек. Кабинанын дубалы менен полдун ортосундагы аралык 50–100 мм болушу зарыл.

213. Бардык күйүүчү материалдар (май, тазалоочу материалдар ж.б.) ширетүү жана от менен иштөө жүргүзүлүүчү жерден 10 метрден кем эмес аралыкта сакталууга тийиш.

214. Ширетүү учурунда 2 метрге чейинки аралыкта жайгашкан жыгачтан жасалган жана башка күйүүчү конструкциялар асбест же болот табактар менен капталууга тийиш.

215. Ширетүү участкаларынын жайлары өрт коопсуздугуна туруктуу болушу жана кирүү-чыгуу желдетүү системасы менен жабдылышы керек. Шыптын бийиктиги 3,2 м кем болбоого тийиш.

216. Газ менен ширетүү, кесүү жана паяльник менен иштөө учурунда төмөнкүлөргө тыюу салынат:

- атайын күбөлүгү жок адамдарды ишке киргизүү;
- жаңы боёлгон конструкцияларды ширетүү, кесүү же паяльдоо;
- күйүүчү жана уулуу заттар менен толтурулган же басым алдында турган жабдууларда иш жүргүзүү;
- май, бензин, керосин жана башка күйүүчү заттар менен булганган, ошондой эле синтетикалык материалдан тигилген кийим менен иштөө;
- тоңгон ацетилен генераторлорун, түтүктөрдү, вентилдерди, редукторлорду жана башка бөлүктөрдү ачык от же ысык нерселер менен ысытуу;
- кислород баллондорун жана жабдууларды майлар, майланган кийимдер менен контакт кылдыруу;
- ацетилен жана кислород баллондоруна 10 м, ацетилен түтүгүнө 3 м, кислород түтүгүнө 1,5 м жакын аралыкта иштөө, тамеки тартуу, от жагуу;

- бир сууланма коопсуздук шайманынан эки ширетүүчүнүн иштөөсүнө;
- карбид чаңында иштөө, чоң карбид бөлүктөрүн генераторго салуу;
- карбид салуучу корзиналарды суу менен, же газ жыйноочу бөлүгү суулуу абалда колдонуу, корзинаны жарымынан ашык толтуруу;
- ацетилен шаймандарын ачуу үчүн жез шаймандарды колдонуу, жез клей колдонуу;
- кислород жана ацетилен баллондорун бир жерге сактоо.

217. Ацетилен генератору металл ширетүү же кесүү жеринен, ачык оттон жана ысып турган буюмдардан 10 м кем эмес аралыкта жайгаштырылышы зарыл. Переносной генераторду кислород баллону менен бир арабага коюп иштетүүгө болбойт.

218. Ацетилен генератору ар бир колдонулган оттук үчүн өзүнчө суу коопсуздук шайманы менен жабдылышы зарыл. Суу деңгээли жумуш башталганга чейин, ар бир сменада жок дегенде 2 жолу, ар бир кайра соккудан кийин текшерилип, керек болсо толтурулушу керек.

219. Ацетилен генераторлору жок дегенде жылына 1 жолу кароодон жана текшерүүдөн өтүшү зарыл. Ишкананын администрациясы текшерүүнү камсыз кылып, жыйынтыгын паспортко жазып коюшу керек.

220. Кислород жана ацетилен редукторлору кварталына 1 жолу техникалык кароодон өтүшү зарыл. Контролдук шаймандар (манометрлер, газ чыгым өлчөгүчтөр ж.б.) жок дегенде жылына 1 жолу лабораторияда, жарым жылда 1 жолу ишкана техникалык кызматы тарабынан текшерилип, пломбаланып жана журналга жазылышы керек.

221. Газ менен кесүү үчүн колдонулуучу шлангдарда түстүү белгилер болушу зарыл (мисалы, кислород үчүн көк). Ширетүүдө колдонулуучу шлангдын узундугу 20 м ашпоого тийиш. Тигиштердин узундугу 3 м кем эмес, саны экиден ашпоого тийиш.

Ацетилен шлангын жез түтүк менен бириктирүүгө жана кислород шлангын ацетиленге колдонууга болбойт.

Шлангдар нипелге тыгыз кийгизилип, хомуттар менен бекитилиши керек. Суу коопсуздук шайманынын нипелине шланг кошумча бекитпестен тыгыз отурушу керек.

222. Эгер ширетүү посттору ацетилен жана кислородду баллондор аркылуу камсыздаса, баллондор тик абалда атайын стеллаждарга бекитилип, хомут же чынжыр менен кармалышы керек. Күн тийбес үчүн үстүнкү жабуу болушу зарыл.

223. Суюлтулган газдарды муздак аба шартында колдонууда баллондорду +30°C чейин ысык суу же буу менен жылытууга болот. Ачык от менен баллон же редукторду ысытууга болбойт.

224. Туруктуу ацетилен генератору өзүнчө бөлмөдө жайгаштырылышы керек. Бул бөлмө күйбөгөн материалдан курулуп, жеңил күйбөс чатыр менен жабылып, кошуна бөлмөлөрдөн өрт коопсуздугу бар дубалдар менен бөлүнүшү керек. Температура +5°C төмөн болбошу керек. Жылытуу буу же суу менен жүргүзүлөт. Электр жарыгы сырттан (терезе аркылуу), же жарылууга каршы лампалар аркылуу берилиши керек.

225. Убактылуу жумуштарда бир гана көчмө ацетилен генераторун колдонууга уруксат берилет (өндүрүмдүүлүгү 3 м³/сааттан ашпоого тийиш) төмөнкү шарттарда:

- кальций карбидин бир жолку жүктөө 4 кг ашпоого тийиш;
 - бир эле учурда 2 кескич колдонулушу мүмкүн, ар бирине өзүнчө суу коопсуздук шайманы орнотулат;
 - жалпысынан газ чыгым 2000 л/сааттан ашпоого тийиш;
 - бөлмөнүн көлөмү жок дегенде 300 м³ жана желдетүүсү болушу зарыл.
- Ацетилен генераторлорун жана баллондорун төмөнкү жерлерге орнотууга болбойт:
- казанканаларда жана устаканаларда;
 - аба соргучтарга, желдеткичтерге, компрессорлорго жакын;
 - ацетилен менен жарылуучу кошулма түзө турган заттар бар бөлмөлөрдө (хлор, кислород, жез, цинк ж.б.);

- өтмөктөрдө, басып жүрүүчү жерлерде, тепкич аянтчаларында, адамдар көп топтолгон жерлерде.

226. Бензин, керосин менен кесүүдө тыюу салынат:

- күйүүчү май куюлган идиштин аба басымы кескичтеги кислород басымынан жогору болсо;
- кескичтин бууландыргычын кызылча чейин ысытууга;
- кескичти башы менен өйдө илип коюуга;
- бензин жана керосин шлангдарын мүнүшкөрдөй кысууга же бурмалоого;
- кислород шлангын бензин же керосин өткөрүү үчүн колдонууга.

Электр ширетүү иштери

227. Электр ширетүү иштерине 18 жаштан жогорку, медициналык кароодон өткөн, коопсуздук техникасы боюнча нускама алган жана аттестацияланган адистер гана катыша алышат.

228. Электр ширетүү иштери белгиленген талаптарга ылайык жүргүзүлүшү керек. Туруктуу ширетүү иштери имараттарда атайын желдеткич менен камсыздалган бөлмөлөрдө, өрт өчүрүү шаймандары менен жабдылган шартта жүргүзүлүшү зарыл. Ширетүүчү бөлмөлөрдө күйүүчү заттарды жана материалдарды сактоого болбойт.

229. Электр ширетүү жабдууларын цехтерде жана бөлмөлөрдө атайын коммутациондук аппараттар аркылуу гана туташтырууга болот. Аппараттар ар дайым кулпу менен бекитилип турушу керек. Аларда алар эмне үчүн колдонуларын көрсөткөн жазуу болушу зарыл. Башка керектөөчүлөрдү бул аппараттарга туташтырууга болбойт.

230. Цехтерде, кабиналарда, ширетүүчү жумуш орундарында эскертүүчү жазуулар илиниши керек. Ширетүүчү иштер жүргүзүлүп жаткан жерлер күйбөгөн материалдан жасалган жарык өткөрбөй турган калкандар же пардалар менен тосулушу зарыл.

231. Ачык абадагы ширетүүчү жабдуулардын үстүн күйбөгөн материалдардан жасалган жаап турган калкандар жаап турушу керек — бул ширетүүчүнүн жумуш ордуна жана жабдууга жаан-чачын тийбешин камсыздайт.

232. Ар бир электр ширетүүчү жабдууда эксплуатациялоо боюнча нускама жана паспорту болушу зарыл. Ишканада ширетүүчү жабдууларды техникалык тейлөө, оңдоо жана эксплуатация үчүн жоопкерчиликтин системасы аныкталууга тийиш. Текшерүү жылына бир жолу жүргүзүлөт.

233. Электр ширетүүчү жабдуунун корпусу жана ширетүүчү трансформатордун экинчи оромосунун тийиштүү кыскагы (кайтарма зым туташкан) жалпы жерге туташтыруу контурга туташтырылууга тийиш. Ширетиле турган буюмдарды бири-бирине туташтырып коюуга же бир жерге туташтыруу зымын жалпыга колдонууга болбойт.

234. Ширетүүчү аппараттарда холостой жүрүштөгү чыңалууну чектөө же автоматтык түрдө өчүрүү шаймандары болушу керек.

235. Жабык жана кыйын жетүүчү жерлерде, кооптуу шарттарда (бийикте, идиштерде, нымдуу жайларда ж.б.) ширетүү иштери наряд-уруксат менен, негизинен туруктуу ток менен жүргүзүлүүгө тийиш. Бункерлерде ремонт жүргүзүүдө “Пайдалы кендерди майдалоо, сорттоо жана байытуу учурундагы коопсуздук эрежелерин” сактоо зарыл.

236. Жабык идиштерде ширетүү иштери атайын наряд-уруксат менен, электр коопсуздугу боюнча аттестациядан өткөн жок дегенде үч адам менен жүргүзүлүшү керек:

- идиштин ичинде иштеп жаткан адамда сынактан өткөн куткаруучу кур жана анын учун кармаган экинчи адам сыртта болушу керек;
- үчүнчү адам иштин коопсуздугун көзөмөлдөйт жана керек болсо жардам берет.

237. Электр ширетүүчү жабдууларды чыңалуу астында оңдоого тыюу салынат.

238. Электрод кармагычтын конструкциясы заводдун нускамасына ылайык болушу зарыл. Ал иштөөгө ыңгайлуу болуп, электродду ишенимдүү кыскычтап кармоого жана тез алмаштырууга мүмкүндүк бериши керек, муну менен ток жүрүүчү бөлүктөргө тийип кетүү болбошу зарыл. Туткалары жылуулукту өткөрбөгөн жана диэлектрик материалдан жасалууга тийиш.

239. Иш бүткөндөн кийин электр кубатынын булагы электр тармагынан өчүрүлүп, кабель менен электрод кармагыч атайын жабыла турган ящикке салынууга тийиш.

240. Ширетүү адистери жеке коргонуу каражаттары менен камсыздальшы керек: калкандар, көз айнектер, коргоочу каскалар, диэлектр колкаптар, галоштор, резина килемчелер ж.б.

4.6. Темир уруу жана пресстөө иштери

241. Темир уруу жана пресстөө иштерин аткарууда ушул Эрежелердин жана темир уруу-пресстөө иштеринде эмгекти коргоо боюнча эрежелердин талаптары аткарылышы керек.

242. Жалындуу мештердин боровкасы менен түтүктөрүн күйүү продуктуларынан тазалоо иштери мештер толук токтогондо жана боровканын ичиндеги абанын температурасы 40°Cден ашпаганда мезгил-мезгили менен жүргүзүлүшү зарыл.

Боровканын ичинде ишти баштар алдында суюк же газ түрүндөгү отун берүүчү түтүктөр стандарттык жабуулар менен ажыратылып, жабылышы керек, ички мейкиндик желдетилип, боровканын ичиндеги аба чөйрөсүнүн анализи жүргүзүлүшү зарыл. Иштер наряд-рүксат менен жана жооптуу кызматкердин көзөмөлүндө, боровканын сыртында эс алуу үчүн тыныгуулар менен аткарылышы керек.

Боровканын ичиндеги иштерди аткаруу үчүн ишкананын техникалык жетекчиси тарабынан бекитилген, иштердин уюштурулушун, катталышын жана коопсуз жүргүзүлүшүн аныктоочу нускама иштелип чыгышы керек.

243. Боровкаларды тазалоо жана оңдоо иштерин атайын окутулган жумушчулар гана наряд-рүксат менен аткарышы керек. Бул иштерге аялдар жана өспүрүмдөр жол берилбейт.

244. Суюк же газ түрүндөгү отунда иштеген мештердин жүктөө терезелери бекем жабылган капкактар менен жабылышы жана соргуч капкактар менен жабдылышы зарыл. Терезе капкактарын көтөрүү иштери механикалаштырылышы керек.

Капкактарды тең салмактоочу каршылык жүктөр (противовес) алардын кыймыл жолуна барабар бийиктиктеги кожухта жайгашышы керек.

245. Эгерде заготовкалар мештен жүктөө терезесинен чыгып турса, анда мындай мештер аба тосмосу менен жабдылышы зарыл.

246. Оор жана узун заготовкаларды мешке жүктөө жана чыгаруу, аларды балкаларга, наковальняларга жана прессдерге жеткирүү иштери механикалаштырылышы керек (атайын кармагычтуу крандар, монорельсте кармагыч кыскычтар, атайын роликтүү конвейерлер, түшүрүү лотоктору ж.б.).

247. Темир уруу очоктору газдардын чыгып кетишин алдын алуучу соргуч капкактар менен жабдылышы керек.

248. Кол менен темир уруу үчүн наковальнялар горизонталдуу (деңгээлде) орнотулуп, жерге кеминде 0,5 м тереңдикке көмүлгөн жыгач стулга бекем орнотулушу керек. Стул үчүн катуу тектеги ден соолугу жакшы дарактардын түп бөлүгү колдонулушу шарт. Стул үстүнөн бир же эки болот обруч менен бекитилиши керек.

249. Очок менен наковальнянын ортосундагы аралык кеминде 1,5 м, ал эми коңшу наковальнялардын ортосундагы аралык 3–4 м болушу керек. Өтмөктөр жана кире турган

жолдор наковальнядан кеминде 2 м алыстыкта жайгашышы зарыл.

250. Темир уруу-пресстөө цехинин өндүрүш жайлары бир кабаттуу болушу керек. Цехте орнотулган темир уруу-пресстөө жабдуулары жана көпүрө крандары үчүн цехтин бийиктиги жабдууларды эркин чогултууга жана ажыратууга мүмкүнчүлүк бериши керек.

Имараттын дубалдары жана жабуулар молоттор иштегендеги вибрациялык таасирге чыдамдуу, отко туруктуу бышык материалдардан жасалышы зарыл.

251. Штампарды оңдоо жана тетиктерди механикалык иштетүү өндүрүш жайлары зыяндуу өндүрүш факторлору бар жайлардан обочолонушу керек.

252. Штампарды, заготовкарды, поковкарды, материалдар менен запастык бөлүктөрдү сактоо үчүн цехте атайын бөлмөлөр (аянтчалар) болушу керек. Алар жүктөрдүн кулап кетишин же үйүлүп түшүшүн алдын алуучу жабдуулар (стеллаждар, контейнер ящиктер, фасондук туюнтмалар ж.б.) жана жүктү көтөрүп-ташуучу каражаттар менен жабдылышы шарт.

Стеллаждар менен жабдуу же дубалдын ортосундагы аралык кеминде 1 м болушу керек.

253. Ысытуу мештеринин жайгашуусу ысытылган металды өтмөк же жол аркылуу ташууну талап кылбоого тийиш.

254. Цех жалпы алмашуу жана жергиликтүү соргуч желдетүү менен жабдылышы керек. Желдетүү тутуму цех зонасындагы санитардык-гигиеналык шарттарды камсыздап, КРдин нормативдик-укуктук актыларынын талаптарына жооп бериши зарыл.

марл:

255. Электр индукциялык жана каршылык мештери жүктөө терезелеринин капкактары ачылганда токту өчүрүүчү блок-контакттар менен жабдылышы керек. Жогорку температурадагы электр каршылык мештеринин жана магний эритмелерин ысытуучу мештердин ысытуучу элементтери экрандаштырылып, заготовкардын мештин ичинде жергиликтүү кызып кетүүсүнө жол бербегендей жайгаштырылышы керек.

256. Темир уруу иштерин аткарууда тыюу салынат:

- 800°Сден төмөн температурадагы кара металлдарды уруу;
- нымдуу же майланган наковальняда иштөө;
- алдын ала ысытылбаган шаймандарды (клещи, оправка) колдонуу;
- заготовкага кол менен тийүү, бойканын кыры менен уруу жана жогорку бойканын төмөнкү бойка менен бош соккуларын уруусуна жол берүү;
- поковканын кыркылып жаткан учуна каршы туруп туруу.

4.7. Термикалык иштер

257. Металлдарды термикалык жана химиялык-термикалык иштетүү иштеринде Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптары сакталууга тийиш.

258. Металлдарды термикалык иштетүүчү өндүрүштүк жайлар башка цехтер менен бир имаратта жайгашкан болсо, алар сырткы дубалга жакын, башка бөлмөлөрдөн капитальный тосмолор менен обочолонгон болушу жана ушул Эрежелердин 4, 8, 9-бөлүмдөрүнүн талаптарына жооп бериши зарыл.

259. Термоиштетүүдө колдонулган химиялык заттар жана күйгүзүүчү майлар ушул Эрежелердин 6-бөлүмүнүн талаптарына ылайык сакталууга тийиш.

260. Термикалык мештер температуранын, басымдын жана аба сарпталуусунун төмөндөшүндө ишке кире турган авариялык сигнализация менен жабдылышы керек.

261. Жалынсыз жүктөлүүчү термикалык мештерде аба менен күйүүчү аралашмаларды пайда кылбоо үчүн күйбөй турган газдан газдуу завесалар колдонулушу зарыл.

262. Жүктөө терезелеринин үстүнөн жергиликтүү соргуч желдеткич түзүлүштөрү (калпактар, каптамалар ж.б.) орнотулушу керек.

263. Күйгүзүү бөлүмдөрүндө порошок же көмүр кычкыл газдуу өрт өчүргүчтөр болушу зарыл. Көбүктүү өрт өчүргүчтөрдү жана сууну колдонууга болбойт.

4.8. Куюу өндүрүшү

264. Куюу өндүрүшүндөгү иштерди уюштуруу жана жүргүзүү Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык жүргүзүлүүгө тийиш.

265. Куюу цехтери шамал багыты боюнча башка өнөр жай имараттарынан төмөнкү аралыктарда жайгаштырылууга тийиш:

Цехтин кубаттуулугу, миң т куюма/жылына 10 чейин 20 чейин 50 чейин

Аралык, м 20 25 30

266. Цех имараттары I жана II даражадагы өрт туруктуулук талаптарына жооп бериши зарыл.

267. Өндүрүштүк бөлмөнүн полу менен шыптын ортосундагы бийиктик кеминде 3,2 м болушу, ал эми бир кызматкерге туура келген аянт кеминде 4,5 м² болушу керек.

268. Куюу цехтеринин полдору бекем болушу керек: эритүү жана форма берүү бөлүмдөрүндө темир-бетон плиталардан же рифленген болоттон жасалган болушу зарыл.

269. Өз алдынча жүрүүчү чакан арабалар (эни 500–700 мм) колдонулган учурда жабдуулардын ортосундагы өтмөктөрдүн жана жолдордун туурасы 1100–1300 мм болушу керек, ал эми электрокарлар үчүн – 2000 мм.

270. Кургатуу жана термикалык мештер колонналардан жана дубалдардан тиешелүүлүгүнө жараша 1000 мм жана 1200 мм аралыкта, калган жабдуулар – 700–800 мм аралыкта жайгаштырылууга тийиш.

271. Мештердин айланасындагы рифленген болоттон жасалган аянтчалардын туурасы кеминде 0,8 м болушу керек.

272. Меш катарындагы иш аянтчасынын периметри боюнча ылдый жагы жабылган тосмо болушу зарыл.

273. Куюу бөлүмдөрүнүн полдорунда суу топтоло турган жерлер суу агызуучу шаймандар менен жабдылышы керек. Суюк металлды куюуда анын сууга тийишине жол берилбеши керек.

274. Мештердин жанындагы иш аянтчасында жумуш орундарын желдетүү үчүн атайын түзүлүштөр болушу зарыл.

275. Куюу цехтери менен камсыз кылынуучу жана соргуч желдетүү системасы менен жабдылышы керек. Аба көлөмү төмөнкүдөй эсеп боюнча аныкталат (1 т куюмага миң м³/саат):

Материал <100 кг 100–1000 кг >1000 кг

Чоюн 300 260 230

Болот 330 300 280

276. Эритүү агрегаттары чыкма газдарды тазалоочу түзүлүштөр менен жабдылышы керек: учкун баскычтар, циклондук аппараттар, гильза фильтрлери.

277. Чондоо жана майдалоо агрегаттары чаң соргуч же аспирациялык түзүлүштөр менен камсыздалышы керек.

278. Куюу цехтеринин иш зонасындагы зыяндуу заттардын концентрациясына көзөмөл техникалык жетекчи тарабынан бекитилген график боюнча жүргүзүлүүгө тийиш. Зыяндуу заттардын концентрациясы Кыргыз Республикасында белгиленген чектен ашпашы керек.

279. Эритүү мештерине жүктөлө турган материалдар алдын ала кургатылышы зарыл. Чийки материалдарды эритүүчү ванналарга салууга болбойт.

280. Материалдарды мешке салууда жана шихта кошууда бардык жумуштар токтотулуп, адамдар коопсуз аралыкка чыгарылышы керек.

281. Шихта эрип бүткөндөн кийин адамдардын мештин астында болушуна тыюу салынат.

282. Металлды куюунун алдында леткадагы футеровканын жаракасы жана нымдуулугу текшерилиши керек. Металлды калыптарга ашыкча куюуга жана шлакты ашыкча чыгарууга болбойт.

283. Шихта материалдары жабык жайларда, кампаларда, бункерлерде, чуңкурларда сакталууга тийиш.

284. Шихта материалдарын түшүрүү жана мештерге жеткирүү, ошондой эле жүктөө иштери механизациялаштырылышы керек.

285. Шлак сарайлары кызматтык, турмуш-тиричилик жайларынан жана унаа жолдорунан алыс жайгаштырылууга тийиш.

286. Шлак чуңкурларынын дубалдары ысытыкөңгөй бетон менен жасалып, металл плиталар менен капталган болушу керек. Суюк шлак бир калыпта агып чыгышы зарыл.

287. Өрт өчүрүү каражаттары:

Эритүүчү цехтерде: кургак порошок өрт өчүргүчтөр, кургак кум, флюсторлор;

Формалоо жана өзөктүү бөлүмдөрдө: химиялык көбүк, көмүр кычкыл газы колдонулат.

288. Куюу цехтеринде (өндүрүш участкаларында) 18 жаштан жогорку, медициналык кароодон өткөн, коопсуздук техникасы боюнча нускама алган, жумуш ордунда үйрөтүлгөн жана билим текшерүүдөн өткөн кызматкерлер гана иштей алышат.

289. Эритүү бөлүмүнүн персоналы жылуулук өткөрбөөчү костюмдар, бут кийим, көз айнек, респиратор сыяктуу жеке коргонуу каражаттары менен камсыздалышы керек.

4.9. Жыгач иштетүү

290. Жыгач иштетүү боюнча технологиялык процесстер (жумуштар) Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык уюштурулуп жана аткарылышы керек.

291. Бардык жумуш түрлөрүнө техникалык жетекчи тарабынан бекитилген нускамалар иштелип чыгышы керек, аларда кызматкерлерге кооптуу жана зыяндуу өндүрүштүк факторлордун таасирин алдын алуучу чаралар көрсөтүлүшү зарыл.

292. Өрт жана жарылуу коркунучу боюнча жыгач иштетүү процесстери В категориясына, жылмалоо участкалары — Б категориясына кирет.

293. Жыгач иштетүү цехтеринде өндүрүш жабдууларын жайгаштыруу жана жумуш орундарын уюштуруу Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына жооп бериши зарыл.

294. Эгерде иштеп жаткан жабдуу материалдын же анын кесиндисинин кесүүчү шайман менен ыргытуусу ыктымал болсо, анда жумушчу орду бул ыргытылуучу зонадан тышкары жайгаштырылышы же экрандар менен корголушу зарыл.

295. Бардык жумуш орундарында жабдууларды жана жумуш ордун тазалоо үчүн шаймандар жана инвентарь болушу керек. Бул шаймандарды сактоо үчүн атайын жайлар жумуш аймагында уюштурулушу зарыл. Жабдууларды, жумуш орундарын, атайын кийимдерди аба менен үйлөө тыюу салынат. Бул максатта чаң соргуч түзүлүштөрдү колдонууга уруксат берилет.

296. Иштелүүчү материалды өтмөктөргө, жабдуулардын үстүнө же алардын тосмолоруна жайгаштырууга тыюу салынат. Материалдар жабдуунун жанына, атайын белгиленген жерлерге 1,7 мден ашпаган бийиктикке бекем түрдө жайгаштырылышы керек.

297. Верстактар, стеллаждар, стенддер, шкафтар, тумбалар жана башка жабдуулар бекем, туруктуу, полго ишенимдүү бекитилген жана жумуш үчүн ыңгайлуу бийиктикте болушу керек.

298. Төмөнкү учурларда жыгач кесүү рамаларын, тегерек аралуу, фрезердик жана башка станокторду колдонууга болбойт:

тосмого тийгенде;

тиштердин бир калыпта ажыратылбаганда жана кирлер болгондо;

майлоо, муздатуу системасы бузулганда жана блокировка жок болгондо;

конструкциялар кыйшайып же начар бекитилгенде;

подшипниктер 70°Сден жогору ысыганда.

299. Жыгач иштетүүнүн ар кандай этаптарында металл тосуучу шаймандар орнотулушу зарыл. Майдаланган жыгач таштандылары үчүн бункерлердин жана пресс шаймандардын үстүндө соргуч түзүлүштөр (вытяжной калпак) болушу керек.

300. Жыгач кесүү раманын жанындагы бөрүлөрдүн топтолгон аянтчасы бөрүлөрдүн рамалык жабдууга түшүп кетүүсүн алдын алган тосмо менен жабдылышы керек.

301. Жыгач кесүү рамаларында иштеген жумушчулар бөрү, таяк, тактайларды жана кесиндилерди жылдыруу жана түздөө үчүн, аранын тиштерине тыгылган калдыктарды тазалоо үчүн, материалды багыттоочу бычакка жетелөөдө жана жумуш ордун тазалоо үчүн атайын кошумча шаймандар менен камсыздалышы керек.

302. Пол менен алдыңкы астыңкы вальцанын ортосундагы боштуктан опилкаларды тазалоо үчүн атайын шайман колдонулушу керек. Эгерде бул боштук 100 ммден жогору болсо, анда опилке, кабык жана жыгачтын майда бөлүкчөлөрү өтө турган тор жабылуу керек.

303. Материалды станокко кол менен жылдыруу үчүн кызматкерлер жылуулук өткөрбөгөн саптуу атайын болот илгичтер менен камсыздалышы керек.

304. Механикалык берүү менен жабдылган тегерек аралуу станоктордо иштелүүчү материалдын узундугу алдыңкы жана арткы вальцалардын ортосундагы аралыктан кеминде 100 мм узун болушу керек.

305. Кол менен берүүчү тегерек аралуу станоктордо узундугу 400 ммден, туурасы 30 ммден кыска материалдарды иштетүү үчүн пусковка механизми менен блокировкада иштеген атайын шаймандар колдонулушу керек. Узундугу 1,5 мден ашкан материалдар үчүн станок жанында роликтүү таянуулар орнотулушу зарыл.

306. Кол менен берүүчү фуговкалоочу станоктордо узундугу 400 ммден, туурасы 30 ммден кыска заготовкаларды иштетүүдө атайын түртүүчү колодкалар колдонулушу керек.

307. Эки жана андан көп заготовкаларды бир убакта строгаалоодо алар бекем кыскыч шаймандар менен жабдылган атайын шаблондорго жайгаштырылышы керек.

308. Узундугу 400 мм, көлөмү 40×40 мм жана андан кичине заготовкаларды фрезерлөөдө атайын шаймандар (каретка, шаблон, цулагы) колдонулушу керек.

309. Тешүүчү жана тиштүү станоктордо иштетиле турган деталдар станоктун үстөлүнө же суппортко кыскычтар менен бекем бекитилиши керек.

310. 311. Шпал кесүүчү станоктордо вагондун кыймылын чектөө үчүн жолдун эки учунда амортизатору бар тосмолор орнотулушу керек.

311. Шпал түздөөчү станоктордо шпалдарды кареткага берүү жана кайра алуу механикалаштырылышы керек.

312. Жыгач иштетүүдө иштеген жумушчулар төмөнкү жеке коргонуу каражаттары менен камсыздалышы керек: коргоочу көз айнек, «лепесток» тибиндеги респираторлор, кол каптар жана атайын кийим.

4.10. Ремонттук-курулуш иштери

313. Ремонттук-курулуш иштери Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарын сактоо менен аткарылышы керек.

314. Монтаж илмектери жок же туура строповка жана монтаж үчүн белгилери (мисалы, “Жогору” деген жазуу) коюлбаган бетон конструкцияларын көтөрүүгө тыюу салынат.

Элементтерди жана конструкцияларды строповкалоо сыноодон өткөн строптор менен, зарыл учурда атайын иштелип чыккан жүк көтөрүү шаймандары аркылуу, монтаждык жүктөмдөрдү эске алуу менен түзүлгөн схемалар боюнча жүргүзүлүшү керек.

315. Элементтерди жана конструкцияларды ташууда алардын айланышына жана термелүүсүнө жол берилбеши үчүн пенька аркан же ийилгич трос менен тартылат.

316. Курулуш аянтчасында жүргөн бардык адамдар коргоочу каска кийип жүрүүгө милдеттүү. Монтаждык иштер жүрүп жаткан жерде бөгөт адамдардын болушуна жол берилбейт.

317. Курулуш-монтаж иштерин жүргүзүү учурунда, төмөндө адамдар жүргөндө жогорку кабаттарда жүк көтөрүү жана конструкцияларды орнотуу жүргүзүлүп жаткан учурда бир эле зонада адамдардын болушуна тыюу салынат.

Бул иштерди жүргүзүүгө жогорку кабат менен төмөнкү кабаттын ортосунда сокку жүктөрдү кармоого эсептелген конструкция бар болгон учурда, курулуш-монтаж уюмунун техникалык жетекчисинин жазма буйругу менен жана коопсуз иштөөнү камсыз кылган чаралар иштелип чыгып ишке ашырылган учурда гана уруксат берилет.

318. Кран менен жүк ташууда кооптуу зонанын чеги жүктүн мүмкүн болуучу түшүү чекитинен горизонталдуу аралык боюнча аныкталат: жүктү көтөрүү бийиктиги 20 метрге чейин болсо — кеминде 7 м; 100 метрге чейин болсо — кеминде 10 м. Мындан жогору бийиктиктер үчүн — жумуш долбооруна ылайык аныкталат.

319. Чатыр жабуу иштери Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык аткарылышы керек.

320. Ишчилерди чатырга чыгарууга чатырдын рама, торчо (опалубка), парапетин текшергенден кийин, зарыл болсо, коопсуздук арканын бекитүү ыкмалары аныкталгандан кийин гана уруксат берилет. Ишчилер атайын нускама алып, коопсуздук куру, атайын кийим жана тайгалабаган бут кийим менен камсыздалышы керек.

321. Уклоону 20 градус ашкан чатырда иштеген жумушчулар текшерүүдөн өткөн коопсуздук куру, туурасы кеминде 30 см болгон тепкичтер жана буттарды тирөө үчүн поперечный рейкалар менен камсыздалышы керек. Алар иштөө маалында бекем бекитилиши зарыл. Бекитүүчү жерлерди прораб же устат көрсөтөт.

322. Асбестоцемент чатырларда же армопенобетон плиталардан жасалган жабууларда жүрүү үчүн туурасы 30 смден кем эмес тепкичтер төшөлүшү керек.

323. Карниз, лоток, мор түтүктөрү, парапеттерди орнотуу жана түтүктөрдү илип коюу иштерин подмосттордон, илинмелерден же люлкалардан жүргүзүү керек.

324. Материалдарды, шаймандарды, идиштерди чатырга жайгаштырууга жумуштардын долбооруна ылайык көрсөтүлгөн жерлерде гана жана аларды ылдый кулап кетүүдөн (тайып кетүүдөн, шамал менен учуп кетүүдөн) сактоо чаралары каралган шартта гана уруксат берилет.

325. Чатырдан материалдар, шаймандар, идиштер түшүп кетиши мүмкүн болгон аймак имараттын периметри боюнча тосулушу керек.

326. Чатырдан материалдарды жана шаймандарды ыргытып түшүрүүгө тыюу салынат.

327. Гололёд, туман, күн күркүрөө же шамалдын ылдамдыгы 15 м/сек ашканда жана көрүнүштүк 50 мден аз болгондо чатыр иштери жүргүзүлбөшү керек.

328. Чатыр жана карниздерди кардан жана муздан тазалоо иштери наряд-допуск менен жана жооптуу адамдын көзөмөлүндө жүргүзүлүшү керек. Мүмкүн болуучу кар (муз) кулачу аймак тосулушу керек, ал эми чатырда иштеген жумушчулар коопсуздук куру менен камсыздалып, алар текшерүүдөн өткөн аркандарга бекитилиши зарыл.

4.11. Бояо жана сырдоо иштери

329. Малярдык жана сырдоо иштери Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарын сактоо менен жүргүзүлүшү керек.

330. Тышкы сырдоо иштери лестен же люлкалардан жүргүзүлүшү керек. Илинген

тепкичтерди колдонууга болбойт.

Ички сырдоо иштери инвентардык подмосттордон же тепкич-стремьянкалардан жүргүзүлүшү керек. Ички приставной тепкичтерди колдонууга устаттын уруксаты менен гана, эгерде жумуштар аз көлөмдө жана кыска мөөнөттө (3,5 м бийиктикке чейин) жүргүзүлсө уруксат берилет. Приставной тепкичтердин төмөнкү учунда курч учтуу каптама же резина бут кийимдер болушу зарыл, ошондой эле кеминде эки темир болт жана тепкич тепкичтерге кыстарылган болушу керек (жана жыгач тепкичтер үчүн — тетиваларга).

331. Ички сырдоо иштери зыяндуу учма заттарды бөлүп чыгарган кошулмаларды колдонуу менен жүргүзүлүп жаткан учурда, терезелер ачык болушу жана желдетүү иштеп турушу керек. Желдетүү таза абанын агымын камсыз кылып, зыяндуу заттардын концентрациясы ПДКдан ашпоосу керек. Желдетүү жок болсо, иш жүргүзүүгө тыюу салынат. Нитробояларды колдонуп иш алып баруу ачык абада гана уруксат берилет. Ички сырдоо үчүн соргуч желдетүү, жергиликтүү вентиляторлор, соргуч шкафтары болушу керек.

332. Боёк курамына коргошундан жасалган пигменттерди (свинцовые белила), ошондой эле эритүүчү катары бензол жана этилирленген бензин колдонууга болбойт.

333. Нитробоя же башка уулуу учма бууларды бөлүп чыгарган кошулмалар колдонулган зоналарда тамеки тартууга жана ачык от колдонулган иштерди жүргүзүүгө тыюу салынат. Бул учурда колдонулуп жаткан электр жабдуулар жарылуудан корголгон болушу же өчүрүлүшү керек. Сууга эритилген боёк менен иш алып барылганда, электр тармагына туташкан электр линиялары убактылуу өчүрүлүшү керек.

334. Сырдоо цехинде лак-бояо материалдарынын запасы жабык идиштерде сакталышы керек жана сменалык муктаждыктан ашпоосу зарыл.

335. Суу түтүктөрү жана канализация тармактарында эксплуатациялык жана авариялык иштерди аткаруу үчүн жумуштун көлөмүнө жараша, бирок 2 адамдан кем эмес курамда бригадалар түзүлүшү керек.

336. Суу түтүктөрү, насос станциялары жана тазалоо курулмаларынын кудуктарында жана камераларында ишти наряд-допуск менен гана жүргүзүүгө уруксат берилет.

337. Суу же канализация кудугунда иштөө үчүн 3 адамдан турган бригада талап кылынат: бирөө — кудуктун ичинде иштөө үчүн, экинчиси — жер бетинде иштөө үчүн жана үчүнчүсү — техникалык көзөмөл жана жардам көрсөтүү үчүн.

338. Кудукта иш жүргүзүү алдында анын ичиндеги атмосфера газ анализатор менен текшерилиши керек.

339. Кудуктарда, камераларда жана коллекторлордо иш алып барган бригада төмөнкү коргоочу жана сактоо шаймандары менен камсыз болушу керек: 2 м узунураак аркан менен жабдылган куткаруучу куру; 2 м узунураак, бирок жалпы узундугу 12 мден ашпаган шланг менен жабдылган изоляциялоочу газ маскасы (фильтрлүү эмес); газ анализатор; төмөнкү чыңалуудагы жарык чырагы (ачык жалын менен жарык берүү тыюу салынат); кол вентилятору; көчмө тепкич; стандарт үлгүдөгү коргоочу белгилер; люк капкагын ачуу үчүн крючок жана сырыктар.

340. Кудук, камера, коллектор жанында коргоо тосмосу жана жол белгилери жок болсо, ошондой эле түн ичинде жарык берүү болбосо, иш жүргүзүүгө болбойт.

341. Жабдууларды жана түтүктөрдү жылуулук изоляциялоо иштери Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларына ылайык жүргүзүлүшү керек.

5. Энергия менен камсыз кылуу. Суу менен камсыз кылуу жана канализация

5.1. Жылуулук менен камсыз кылуу

342. Казан жабдууларын орнотуу жана эксплуатациялоо Кыргыз Республикасынын

нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык жүргүзүлүшү керек.

343. Өндүрүш аянттарындагы жылуулук түйүндөрү жана тармактарынын жайгашуусу, конструкциясы жана эксплуатациясы белгиленген талаптарга жооп бериши керек.

344. Бөлмөлөрдөгү абанын температурасы Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык болушу керек.

345. Жылытуу жана ички жылуулук менен камсыз кылуу системалары үчүн жылуулук ташуучу катары, негизинен, суу колдонулат; башка жылуулук ташуучулар долбоордо тиешелүү негиздөө менен колдонулушу мүмкүн.

346. Кампа жайларын жылытуу технологиялык талаптарга жараша чектелиши мүмкүн.

Сыгылган жана суюлтулган газдар салынган жана сакталган баллондор үчүн бөлмөлөрдө, күйүүчү материалдардын кампаларында жана цехтерде күйүүчү материалдарды сактоо үчүн бөлүнгөн жерлерде жылытуу жабдуулары күйбөй турган материалдардан жасалган экрандар менен тосулушу керек жана алардын жеткиликтүүлүгү камсыз болушу зарыл.

Кампаларда, сактоочу жайларда жана кирүү чектелген башка бөлмөлөрдө жылуулук ташуучу катары суу же буу колдонулган аба же аба-жылуулук пардаларын орнотууга уруксат берилет.

Жылытылбаган имараттарда өзүнчө бөлмөлөрдө, аймактарда, жабдууларды жөнгө салуу же оңдоо учурунда убактылуу жумушчу жерлерде технологикалык талаптарды сактоо максатында нөөмөт же жергиликтүү жылытуу каралышы керек.

347. Жылытуу системаларынын түтүк өткөргүчтөрү ачык түрдө тартылышы керек; жашыруун тартуу долбоордо негизделиши зарыл, мында ажыратуучу муфталар жана жабуучу арматура жайгашкан жерлерге люктар каралышы зарыл.

Жылытуу системаларында аларды өчүрүү үчүн шаймандар орнотулушу керек. Суу, буу жана конденсат түтүктөрүнүн жантаймалуулугу 0,002 кем болбошу зарыл. Жанчу материалдардан жасалган конструкциялардан жылуулук өткөргүчтөрдүн жана жылытуу шаймандарынын ачык аралыктагы аралыгы кеминде 1,0 м болушу керек; эгерде андан аз болсо, бул конструкциялар күйбөй турган материалдар менен жылуулук изоляциясы менен камсыз болушу зарыл.

Түтүктөр полду, ички дубалдарды жана арачы дубалдарды кесип өткөн жерлерде күйбөй турган материалдардан жасалган гильзалар аркылуу өтүшү керек, ал эми ал жерлердеги боштуктар жана тешиктер дагы күйбөй турган материалдар менен толтурулушу зарыл.

5.2. Электр коопсуздугу

348. Жардамчы цехтерди жана өндүрүштөрдү электр энергиясы менен камсыз кылуу Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык жүзөгө ашырылышы керек.

349. Башка бөлмөлөр менен чектешкен трансформатордук көмөкчордондор жана бөлүштүрүүчү жабдуулар жайгашкан бөлмөлөр алардан изоляцияланган болушу керек жана ички кулпусу бар өзүнчө кулпуланган кире беришке ээ болушу зарыл. Бул бөлмөлөргө кирүү тартиби жана ачкычтарды сактоо тартиби ишкананын электр чарбасы үчүн жооптуу адам тарабынан аныкталат.

350. Пуск-регулятордук коргоо аппаратынын ток өткөрүүчү бөлүктөрү кокустук тийүүдөн корголушу керек. Арнайы бөлмөлөрдө (электромашиналык, щиттик, башкаруу станциялары) коргоочу каптамасы жок аппараттарды ачык орнотууга уруксат берилет, бирок бөтөн адамдардын кирүүсү толугу менен четтетилиши зарыл.

351. Күчү 1000 вольттон жогору болгон электр жабдууларды бир адам тарабынан кароо учурунда эч кандай иштерди жүргүзүүгө, тосмодон өтүүгө жана бөлүштүрүүчү

жабдуулардын камерасына кирүүгө болбойт. Жабдууларды, аппаратураны жана шиналарды кароого камеранын босогосунан же тосмонун алдынан гана уруксат берилет.

352. Бардык түрдөгү жана чыңалуудагы РУнун электр жабдуулары номиналдык режимде жана уруксат берилген ашыкча чыңалуу жана ашыкча жүктөө шарттарында иштөөнү камсыз кылышы керек. Кыска туташуулар болгон учурда аларды өчүрүүчү коргоо ишке кириши керек.

353. Жайкы мезгилде жабык РУ бөлмөлөрүндө абанын температурасы 40°C ашпашы керек. Эгерде ашып кетсе, жабдууларды муздатуу же абаны муздатуу боюнча чаралар көрүлүшү зарыл.

354. РУдагы кабель каналдары жана жер үстүндөгү кабель лотоктору күйбөй турган плита менен жабылышы керек, ал эми лотоктордун чыгып турган жерлери жана бөлүмдөрдүн ортосундагы өткөөлдөр отко чыдамдуу материал менен изоляцияланышы керек.

355. Бардык ачыкчтарда, кнопкаларда жана башкаруу туткаларында алардын кайсы иш-аракет үчүн арналганын көрсөтүүчү жазуулар болушу керек ("Жандыруу", "Өчүрүү", "Азайтуу", "Кошуу"). Сигналдык лампаларда жана аппараттарда сигналдын мүнөзүн көрсөткөн жазуулар болушу керек ("Жанды", "Өчтү", "Ысып кетти").

356. Ажыраткычтардын, жерге туташтыруучу бычактардын, бөлгүчтөрдүн, кыска туташтыруучулардын жана башка аппараттардын айрыкча бөлүнгөн бөлүктөрүнүн башкаруу механизмдеринде "өчүрүлгөн" жана "жандалган" абалын көрсөткөн индикаторлор болушу керек.

357. Кезметчи персоналда калибрленген эриткич (предохранитель) запасы болушу зарыл. Калибрсиз эриткичтерди колдонууга тыюу салынат.

358. РУ бөлмөсүндө көчмө жерге туташтыруучу шаймандар, өрттөн коргоочу жана көмөкчү каражаттар (кум, көмүр кычкыл огнетушители) жана электр жаракат алган жабырлануучуларга биринчи медициналык жардам көрсөтүү үчүн каражаттар болушу зарыл.

359. РУнун өчүрүлбөгөн абалда текшерүүсү төмөнкүдөй мөөнөттө жүргүзүлөт:

дайыма кезметчи персонал бар объекттерде — ар 3 суткада бир жолу;

кезметчи персонал жок объекттерде — айына кеминде бир жолу, ал эми трансформатордук жана бөлүштүрүүчү пункттарда — 6 айда бир жолу.

Бардык аныкталган бузулуулар оперативдик журналга же электр жабдуулары боюнча бузулуулар жана кемчиликтер журналына жазылышы керек. Бул маалыматтар электр чарбасына жооптуу адамга дароо жеткирилет.

360. РУнун текшерүүсү учурунда өзгөчө көңүл буруу керек:

- бөлмөнүн абалына, эшиктердин жана терезелердин иштөө абалына, чатырдан агындын жоктугуна, кулпулардын бар болушуна жана иштешине;
- жылытуу, желдетүү, жарыктандыруу жана жерге туташтыруу тармагынын иштешине;
- коргоо каражаттарынын болушуна;
- аппаратурадагы майдын деңгээлине жана агындын жоктугуна;
- төмөнкү чыңалуудагы щиттеги контакттардын жана ажыраткычтардын абалына;
- эсептегичтердин пломбаларынын бүтүндүгүнө;
- изоляциянын абалына (чаңдашуу, жаракалар, разряддар);
- сигнализация системасынын иштешине;
- өчүргүчтөрдүн абалын көрсөткүчтөрдүн так иштешине;
- башкаруу шкафтарынын жабылыш тыгыздыгына.

361. Электр орнотмолорунун кандайдыр бир ток өткөрүүчү бөлүгү жерге туташып кеткен учурда, өчүрүлгөнгө чейин ал жерге жакындаууга тыюу салынат: жабык РУда 5 мден, ачык подстанцияларда 8–10 мден ашык жакындабоо керек.

Мындай жерге жакыныраак жакындаууга, жерге туташууну жоюуга мүмкүндүк берген коммутациялык аппараттар менен иштөө үчүн же жабырлануучуларга жардам көрсөтүү учурунда гана уруксат берилет. Бул учурда, кадам чыңалуусунун таасиринен коргонуу үчүн диэлектрдик бут кийим кийүү, диэлектрдик килем салуу же башка ишенимдүү изоляциялоочу каражаттарды колдонуу талап кылынат. Бардык иш- аракеттер диэлектрдик кол кап менен же изоляцияланган таяк менен аткарылышы керек.

5.3. Электр жабдуулар жана электр орнотмолор

362. Электр орнотмолордун эксплуатациясын тиешелүү квалификациясы бар, белгиленген тартипте окуду жана билимин текшерүүдөн өткөн электр техникалык персонал, же атайын уюм, же келишимдин негизинде башка ишкананын электр персоналы жүзөгө ашырышы мүмкүн.

363. Жарылуучу жана өрт коркунучтуу зоналарда колдонулуучу электр жабдууларын, электр өткөргүчтөрүн жана кабелдик линияларды тандоо жана орнотуу Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык, жарылуу коркунучтуу зоналардын жана аралашмалардын, ошондой эле күйүүчү заттардын (суюктуктар, чаңдар, булактар) классификациясынын негизинде жүргүзүлүшү керек.

364. Имараттар жана курулуштар Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык молниядан коргоо менен камсыз болушу керек. Молния өткөргүчтөрдүн жана жерге туташтыруу шайманынын каршылыгынын абалын текшерүү жана кароо ар бир жаан-чачын сезону алдында жүргүзүлүшү керек, ал эми жыйынтыгы журналга катталышы керек.

365. Жардамчы цехтерде электр менен камсыз кылуу схемасы болушу керек, анда бардык энергия керектөөчүлөр, эриткичтер жана коргоочу шаймандардын ишке кирүүчү токтору көрсөтүлүшү керек. Ар бир электр орнотмо үчүн кадимки жана авариялык режимдеги эксплуатациялык схемалар түзүлүшү керек. Электр схемаларынын иш жүзүндө колдонулуп жаткандарына шайкештиги эки жылда кеминде бир жолу текшерилиши керек жана анда текшерүүнү өткөргөн адамдын белгилөөсү болушу керек.

366. Электр схемаларында керектөөчүлөрдү ашыкча жүктөөдөн жана кыска туташуудан коргоо каралган болушу керек. Электр орнотмолорду эксплуатациялоо боюнча милдеттерди түз аткаруу үчүн ишкананын жетекчиси цехтин электр чарбасы үчүн жооптуу адамды жана анын орун басарын дайындашы керек.

367. Электр чарбасы үчүн жооптуу адам болуп тиешелүү билими бар, ушул Эрежелерди, 5.3-пунктта көрсөтүлгөн коопсуздук эрежелерин билүүсү текшерилген жана электробезопасык боюнча квалификациялык тобу бар адис дайындалышы мүмкүн: 1000 В ашкан электр орнотмолор үчүн V топ, 1000 В чейин – IV топ.

Бул адамдын сунушу боюнча ишкананын жетекчиси түзүмдүк бөлүмдөрдүн электр чарбасы үчүн жооптууларды дайындайт.

368. Электр жабдууларын туура пайдалануу үчүн жоопкерчилик цехтин электр чарбасы үчүн жооптуу адамга жана ага баш ийген персоналга жүктөлөт, кызматтык нускамаларга ылайык көлөмдө. Жабдууларды техникалык тейлөө жана оңдоо графигине ылайык убагында токтотуу үчүн жоопкерчилик цехтин жетекчисине жүктөлөт; оңдоонун сапаты үчүн – цехтин электр чарбасы үчүн жооптуу адам жооп берет.

Электр орнотмолорду тейлөө иштерине 18 жаштан өткөн, медициналык кароодон өткөн, коопсуз иш ыкмаларын үйрөнгөн жана аткарылуучу иштин мүнөзүнө жараша билим текшерүүдөн өткөн адамдар гана жол берилет.

369. Электр орнотмолордо же электр тармактарында бузулуу аныкталганда, аларды эксплуатациялоого байланыштуу адамдар мындай жабдууларды дароо өчүрүп, түз жетекчисине кабарлашы керек.

Бузууларды жоюу экинчи адамдын көзөмөлү астында, коопсуз иштөөнү камсыз

кылган чаралар менен жүргүзүлүшү зарыл.

370. Электр тогуна урунуудан коргоочу каражаттар үзгүлтүксүз текшерилип, тазаланышы керек. Бул каражаттарда сырткы бузулуулар бар же жок экени, алардын берилген орнотмого чыңалуусу туура келери жана белгиленген текшерүү мөөнөтү сакталганы текшерилиши зарыл. Эгерде коопсуздук каражаты бузулган же текшерүү мөөнөтү өтүп кеткен болсо, дароо колдонуудан чыгарылышы керек.

Коопсуздук каражаттарынын түрү, сакталуучу жайы жана текшерүү мөөнөттүүлүгү электр чарбасы үчүн жооптуу адам тарабынан аныкталат.

371. Машиналардын жана механизмдердин пуск түзмөктөрүндө алар токтотулган учурда эскертүүчү тактайча илиниши керек: "Кошпогула! Адамдар иштеп жатат".

372. Убактылуу токтотулган жабдууларды ишке киргизүүдөн мурун аны кароо, чыңалуу берүүгө даяр экенине ынануу жана аларда иштеген кызматкерлерге ишке киргизүү тууралуу алдын ала кабар берүү талап кылынат. Убактылуу тосмолордо эскертүүчү тактайчалар илиниши керек: "Токто! Өмүргө коркунучтуу".

373. Коммутациялык аппараттарда кошуу жана өчүрүү абалын, ошондой эле алар кайсы орнотмону иштетери жазылып көрсөтүлүшү керек.

5.4. Электр кыймылдаткычтар жана аппараттар

374. Ажыраткычтарда, контакторлордо, магниттик пускателдерде, башкаруу түзмөктөрүндө же алардын жанында, пульттардын, щиттердин, панелдердин алдыңкы тарабында кайсы жабдууларды, механизмдерди жана аппараттарды иштетери жөнүндө жазуулар болушу керек.

Электр кыймылдаткычтарда жана алар иштеткен механизмдерде валдын жана механизмдин айлануу багыты көрсөткүч жебе менен белгиленеши керек. Пуск-регулятордук түзмөктөрдө "Пуск" жана "Токтотуу" абалдары белгиленеши зарыл.

375. Электр кыймылдаткыч оңдоого токтотулгандан кийин анын питаюучу кабелиндеги чыңалуу щиттен же шиналардан алынат, ал эми ажыраткычтын үстүнө "Кошпогула! Адамдар иштеп жатат!" деген тактайча илинет. Бул тактайча кыймылдаткычты оңдогон адам жумуш аяктаганын журналга жазып, кабыл алган адамдын кайра кошууга уруксаты тууралуу белгилөөсүнөн кийин гана алынат жана кыймылдаткыч кошулат.

376. Статор жана ротор оромосунун учтары жабык же тосулган болушу керек. Машиналардын айлануучу бөлүктөрү — шкивдер, муфталар, желдеткичтер, ачык вал бөлүктөрү тосмолор менен жабылышы керек. Иштөө учурунда бултосмолорду алып салууга тыюу салынат.

377. Оромонун изоляциясынын каршылыгы 0,1 МОмден төмөн болгондо кыймылдаткычты кургатуу сырттан жылытуу же кургак ысык аба менен үйлөө (70–80°C) аркылуу жүргүзүлөт. Жылытуучу катары лампалар, электр жылытуучу элементтер, калорифердик орнотмолор колдонулушу мүмкүн.

378. Электр кыймылдаткычтардын подшипниктеринин абалы эксплуатация учурунда, үзгүлтүксүз кароолордо жана оңдоолордо текшерилиши керек.

Подшипниктердин температурасы өндүрүшчү завод белгилегенден ашпашы зарыл.

379. Электр кыймылдаткычтар ылдам өчүрүлүшү керек төмөнкү учурларда:

- кырсык болгондо (же коркунуч жаралганда);
- кыймылдаткычтан же анын пуск аппаратынан түтүн же жалын чыкканда;
- ашыкча вибрация болуп, кыймылдаткычтын бүтүндүгүнө коркунуч жаралганда;
- подшипниктер ашыкча ысыганда;
- жетектөөчү механизм бузулганда же нормалдуу эмес добуш чыкканда.

380. Топтук щиттерде жана электр кыймылдаткычтардын панелдеринде чыңалуунун бар экенин текшерүүчү вольтметрлер же сигналдык лампалар болушу керек.

Амперметрлерде жүктөөнүн чектелген чеги белгилениши керек.

Бөлүштүрүүчү шиналардагы чыңалуу 100–105% номиналдык деңгээлде кармалышы керек, ал эми 95% га чейин түшкөндө керектөөчүлөр өчүрүлүшү керек.

381. Технологиялык ашыкча жүктөөгө дуушар болгон механизмдердин кыймылдаткычтары пуск щитинде же панелде орнотулган амперметрлер менен жабдылышы керек.

5.5. Жабдууларды техникалык тейлөө жана оңдоо

382. Бардык түрдөгү оңдоолор үчүн электр чарбасы үчүн жооптуу адам бекиткен графиктер түзүлүшү керек.

Ар кандай электр жабдуулары үчүн оңдоонун мөөнөттүүлүгү жана узактыгы Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына, иштеп чыгуучулардын көрсөтмөлөрүнө жана колдонуудагы нормаларга ылайык аныкталат.

383. Оңдоо иштерин жүргүзүүдө электр схемаларын өзгөртүү бекитилген техникалык документтерге ылайык жүргүзүлүүгө тийиш.

384. Оңдоп бүткөн жабдууларды кабыл алып жатканда, отчеттук техникалык документтерге ылайык, аткарылган иштердин сапаты текшерилиши керек.

385. Оңдоп бүткөн жабдуулар "Электр жабдууларын сыноо нормаларына" ылайык текшерүүдөн өтүүгө тийиш.

386. Негизги электр жабдууларын капиталдык оңдоодон өткөргөн соң, аткарылган бардык иштер акт менен кабыл алынат. Бул актка оңдоо боюнча техникалык документация тиркелет. Акттар бардык тиркемелери менен жабдуунун паспортунда сакталышы керек.

Калган электр жабдуулары боюнча жүргүзүлгөн капиталдык оңдоолор жабдуунун паспортунда же атайын журналда толук түрдө катталышы керек. Кайсы жабдуулар оңдолгондон кийин акт менен кабыл алынары ишкананын жетекчиси тарабынан аныкталат.

5.6. Техникалык документация

387. Ар бир ишканада электр чарбасы боюнча төмөнкү техникалык документация болушу керек:

- бардык өзгөртүүлөр менен бекитилген долбоордук документация;
- жумуштарды, сыноолорду жана электр жабдууларды ишке киргизүүнү кабыл алуу актылары;
- негизги жана көмөкчү электр туташуулардын аткаруучу схемалары;
- негизги электр жабдууларынын техникалык паспорттору, электр орнотмолорду тейлөө боюнча көрсөтмөлөр, кызматтык нускамалар жана эмгек коопсуздугу боюнча нускамалар;
- кабелдик трассалардын жана жерге туташтыруу шаймандарынын имараттар жана курулуштар менен байланыштырылган чиймелери, биригүү муфталары жана башка коммуникациялар менен кесилишүү жайлары көрсөтүлгөн;
- жалпы электр менен камсыздоо схемалары;
- электр жабдууларын жана орнотмолорду техникалык тейлөө жана оңдоо графиктери;
- коопсуздук эрежелерин жана нормаларын билүүнү текшерүү журналы;
- электр орнотмолордо жумуштарды жүргүзүүгө уруксат (буюрук) берүү укугу бар адамдардын тизмеси;
- буйрук менен дайындалган жооптуу жетекчилер, жумуштарды аткаруучулар жана

байкоочулар тизмеси;

- электр орнотмолорду өз алдынча кароо укугуна ээ адамдардын тизмеси;
- чакырууларды каттоо боюнча оперативдик журнал (дежур электрчилер бар болсо);
- электр орнотмолордо жумуштарды аткарууга уруксат кагаздары (наряддар);
- коопсуздук каражаттарын эсепке алуу жана сактоо журналы;
- стационардык электр орнотмолордун жерге туташтырылышын текшерүү журналы;
- наряд-допуск менен аткарыла турган электр орнотмолорду тейлөө жана оңдоо иштеринин бекитилген тизмеси.

Бул документация кайда сакталаары ишкананын электр чарбасы үчүн жооптуу адам тарабынан аныкталат.

388. Көмөкчү цехтер үчүн техникалык көрсөтмөлөрдүн жана схемалардын тизмелери түзүлүп, ишкананын башкы инженери тарабынан бекитилиши керек.

Бул тизмелер кеминде үч жылда бир жолу кайра каралышы керек. Тизмеге төмөнкү документтер кирет:

- жабдуулардын тизмеси менен паспорттор (журналдар);
- электр жабдуулардын чиймелери;
- кабелдик трассалардын жана жерге туташтыруу шаймандарынын схемалары;
- жалпы электр менен камсыздоо схемалары;
- эксплуатациялык жана кызматтык көрсөтмөлөрдүн толук комплекти.

389. Көмөкчү цехтерде авария пайда болгон учурда, жумушчулар муну дежур кызматкерге дароо кабарлап, анын кесепеттерин токтотуу боюнча чара көрүшү керек.

5.7. Суу менен камсыздоо

390. Тиричилик жана ичүүчү суу түтүктөрү берилген суунун сапаты Санитардык эрежелерге ылайык келиши керек.

391. Бир кызматкерге бир сменада 25–40 литр суу эсептелет (цехтеги жылуулук бөлүнүшүнө жараша). Административдик имараттарда — 10–15 л/смена. Аянттарды, ачык жайларды жана жашыл өсүмдүктөрдү сугаруу үчүн 0,4–0,5 л/сутка 1 м² үчүн.

392. Өндүрүштүк суу түтүгү ишкананын технологиялык жана санитардык талаптарына жооп берген суу менен камсыздашы керек.

393. Суу менен камсыздоонун булактары, схемалары жана системалары, суу алуу түзүлүштөрү, сууну даярдоо ыкмалары, насостук станциялар, суу түтүктөрү, суу сактагычтар, автоматташтыруу жана башкаруу системалары Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларына ылайык болушу керек.

394. Суу менен камсыздоочу булактардын санитардык коргоо аймактары үч зонадан тур

- биринчи зона — катуу режим зонасы (30 мден кем эмес корголгон жер алдындагы суулар үчүн, 50 м — жетишсиз корголгон суулар үчүн);

- экинчи жана үчүнчү зоналар — чарбалык ишмердүүлүккө чектөө киргизилген аймактар.

395. Бул зоналардын чек араларын аныктоодо Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптары колдонулат.

396. Суу менен камсыздоо түзүлүштөрүнүн аймактарында санитардык шарттарды жакшыртуу, кароол кызматын түзүү, 2,5 м бийиктиктеги бүтүн тосмолор каралышы керек (же 2 м тосмо + 0,5 м тикенектүү зым/тор менен).

397. Ичүүчү суу сактагычтар биринчи катуу режим зонасына кирүүгө тийиш. Чет адамдардын киришине катуу тыюу салынат. Бардык люктар жана вентилдер пломбалоо

менен жабылышы керек.

398. Суу мунараларын эксплуатациялоодо төмөнкү эрежелер сакталууга тийиш:

- мунаранын тегерегиндеги 50 м радиуста тазалык камсыз кылынууга тийиш;
- аймак тосулуп, жайлууланууга тийиш;
- бардык кирүүчү люктар жана чыгуучу жолдор пломбаланып, жабык болушу

керек.

399. Насостук станциялардагы жабдууларды жайгаштыруу, жарыктандыруу, жылытуу жана желдетүү талаптары Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларына ылайык аныкталат. Техникалык коопсуздук боюнча иштелип чыккан көрсөтмө көрүнөө жерге илиниши керек.

400. Өндүрүштүк жана көмөкчү имараттардагы ички суу түтүктөрүнүн түзүлүшү жана канализация системалары нормативдик укуктук актылардын талаптарына ылайык болууга тийиш.

401. Цехтерде санитардык талаптарга жооп берген ичүүчү суу болушу керек. Анын температурасы 8–20°C болушу керек. Суу жабылган крандуу бактардан берилиши керек, күн сайын алмаштырылат. Ичүүчү жабдуулар жумуш орундарынан 75 мден алыс болбошу керек. Уулуу заттар колдонулган бөлмөлөрдө ичүүчү жабдууларды орнотууга болбойт.

402. Кол жуугучтар, душтар, кондиционерлердеги аба муздатуу жана чаң басуу үчүн колдонулган суу да ичүүчү сапатта болушу керек.

403. Ысык цехтерде иштеген персонал газдалган жана туз кошулган ичүүчү суу менен камсыз болушу керек (1 литрге 5 г туз), 3–5 литр адамга бир сменада.

404. Тиричилик-ичүүчү суу түтүктөрүн техникалык сапаты төмөн суу берүүчү түтүктөргө кошууга болбойт. Унааларды жана уулуу же жугуштуу заттар менен булганган объектилерди жууп-тазалоо үчүн кайта айланма суу тутумун колдонууга тыюу салынат.

405. Өндүрүштүк суу түтүктөрү технологиялык талаптарга жооп бериши керек жана жабдууларды, түтүктөрдү коррозиядан сактап, туз топтолууга жол бербеш керек.

406. Имараттарда арналуусуна жараша төмөнкү ички суу түтүктөрү каралышы керек:

- тиричилик-ичүүчү;
- өндүрүштүк;
- өрт коопсуздук.

407. Сууну үнөмдөө үчүн кайта колдонулуучу жана айланма суу менен камсыздоо системаларын колдонуу зарыл.

408. Суу алуу жана жабуу арматурасы сууну акырын ачып-жапканга ыңгайлуу болууга тийиш.

409. Эгерде суу арматурасы полдон 1,5 м бийиктикте жайгашса, тейлөө үчүн туруктуу аянтчалар же көпүрөлөр каралышы керек.

5.8. Канализация

410. Канализациялык түзүлүштөр Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына жооп бериши керек.

411. Суу түтүктөрүн жана канализациялык түтүк системаларын пайдаланууда жумушчулар жеке коргонуу каражаттарын колдонушу зарыл.

412. Агынды сууларды жабык самотёк түтүк өткөргүчтөрү аркылуу чыгаруу каралышы керек. Агынды сууларды тазалоо жана аларды агызуу жайларын тандоо иштери, агынды суулар менен ачык сууларды булгануудан коргоо эрежелерине жана Санитардык нормаларга ылайык жүргүзүлүшү керек.

413. Цех ичиндеги тазалоо түзүлүштөрүн оңой көрүү, тазалоо жана оңдоо мүмкүнчүлүгү каралгандай кылып жайгаштыруу керек, жана оор жумуштарды механизациялоо каралууга тийиш.

414. Эгер агынды сууда ири сүзүлүүчү, була түрүндөгү жана башка кошулмалар болсо, анда атайын тор (решетка) коюлушу керек. Сууну тазалоочу түзүлүштөрдүн өткөрүү жөндөмдүүлүгү 1,5 л/сек ашкан учурда чөкмөлөрдү тазалоо иштери механикалаштырылууга тийиш.
415. Цех аянтчаларында жер үстүндөгү жана үстү менен коюлган канализациялык түтүктөрдү жайгаштырууга болбойт.
416. Өндүрүш ишканаларында суу менен камсыз кылуу жана канализация системаларын кайра жабдуу же реконструкциялоо мамлекеттик санитардык көзөмөл органдары менен макулдашылбастан жүргүзүлбөйт.
417. Канализациялык тазалоо түзүлүштөрү төмөндөгү таблицада көрсөтүлгөн аралыкта жайгаштырылууга тийиш. (таблица барактын кийинки бетинде уланат)
418. Суу менен камсыз кылуу жана канализация системаларын долбоорлоодо, курууда жана пайдаланууда Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптары сактылышы керек.

6. Кампалар

6.1. Жалпы талаптар

419. Кампа имараттары Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына жооп бериши керек. Кампаларда заттарды жана материалдарды сактоодо алардын бирге сакталуу тартиби сактылышы зарыл.

Кампа имараттары жана жайлары өрт коопсуздугу талаптарына жооп берүүгө тийиш жана сакталган заттардын, материалдардын, продукциянын, чийки заттардын жана алардын таңгууларынын түрүнө жараша А, Б, В жана Г категорияларына бөлүнөт.

6.2. Даяр продукцияны сактоо кампалары

420. Өндүрүш аймагындагы даяр продукцияны сактоо кампалары негизги цех имараттарынан кеминде 50 м, ал эми административдик жана чарбалык имараттардан кеминде 100 м аралыкта жайгаштырылууга тийиш.

421. Кампалардагы жүктөө жана түшүрүү иштерин механизациялоо зарыл.

6.3. МАЙ жана күйүүчү май сактоо кампалары

422. Күйүүчү суюктуктарды сактоо үчүн курулган түзүлүштөр Өрт коопсуздугу эрежелерине жана ушул Эрежелерге ылайык болууга тийиш.

423. МАЙ сактоо кампаларынын жана май куюу станцияларынын аймагы кеминде 2 метр бийиктиктеги тосмо менен курчалууга тийиш.

424. МАЙ сактоочу кампаларда эң чоң резервуардын өртүн өчүрүүгө жетиштүү өлчөмдө өрт өчүрүүчү каражаттардын запасы болушу зарыл.

425. Стационардык күйүүчү май куюу пункттары жана 2–3 түрдөгү күйүүчү майды 5 күнгө жеткидей запаста сактоого ылайыкталган автоцистерналар үчүн атайын жайлар имараттардан жана курулмалардан кеминде 36 м аралыкта жайгаштырылууга тийиш.

426. Жер алдында сакталган жеңил тутанма суюктуктардын жалпы көлөмү 4000 м³ ашпоого тийиш, ал эми жер үстүндө сакталгандар — 2000 м³ ашпоого тийиш. I жана II даражадагы отко чыдамдуулугу бар өндүрүш имараттарында 30 м³ге чейин ЛВЖ (жеңил тутанма суюктуктарды) жана 150 м³ге чейин ГЖ (күйүүчү суюктуктарды) сактоого уруксат берилет. Кампалык бөлмөлөр 0,75 саат отко чыдамдуулук чеги бар дубалдар менен курулушу керек жана тышка түз чыгуу жолу болушу зарыл.

427. Эгер жеңил тутанма жана күйүүчү суюктуктар сакталган жабык кампалардын аянты 500 м² ашса, анда алар автоматтык өрт өчүрүү тутумдары менен жабдылышы керек.

Эгер аянты аз болсо — автоматтык өрт сигнализациясы коюлушу шарт.

428. Күйүүчү май куюу колонкалары техникалык эксплуатация талаптарына жооп берген жана иштеп туруусу зарыл.

429. Нефть жана нефть продуктуларын сактоочу кампалардын имараттардан жана курулмалардан минималдуу аралыктары: (таблица кийинки бетте берилет)

Наименование	Категория и общая вместимость складов	
	ШБ (2000-10000 куб.м)	ШВ (до 2000 куб.м)
Имараттар жана курулмалар	36	30
Токой материалдарын сактоо кампалары	42	36
Темир жолдор	40	30
Автомобиль жолдору	45	45
Гараждар, ачык курулмалар	40	40
Суу өткөрүү түзүлүштөрү	75	75
Турак жай жана коомдук имарат	100	100

Кыймылдуу күйүүчү май куюучу пункттар (ГСМ) имараттардан жана курулмалардан кеминде 12 метр аралыкта жайгаштырылууга тийиш.

430. Жер үстүндөгү резервуарлардан жеңил тутанма (ЛВЖ) жана күйүүчү суюктуктарга (ГЖ) чейинки аралык:

Аралыктын алына турган объекттер	Аралык (метр) — Жер үстүндөгү резервуарлардан ЛВЖ үчүн ГЖ үчүн	
	ЛВЖ	ГЖ
1 Насостук станциялардын имараттары жана төгүү, таңуу жана таратуу аянтчалары	10	8
2 ЛВЖ жана ГЖ үчүн таралык сактагыч жайлар, темир жол жана автоцистерналар үчүн төгүү-түйүү түзүлүштөрү, тараздар жана башка кампалык имараттар	15	10
3 Аба аркылуу электр берүү линиялары	ПУЭ боюнча	ПУЭ боюнча

Эскертүүлөр:

1. 1 жана 2-пункттарда көрсөтүлгөн аралыкты жер алдындагы резервуарлар үчүн 50%га чейин кыскартууга болот.

2. Жер астындагы резервуарларды башкаруу жана көзөмөлдөө пункттарын бул резервуарлардын жанына жайгаштырууга жол берилет.

431. Бардык өндүрүштүк-кампа жайларына жарылуу-өрт коркунучтуулугунун жана өрт коркунучунун категориялары, ошондой эле зона класстары аныкталууга тийиш жана булар бөлмөлөрдүн эшиктерине белгиленип жазылышы керек.

432. Кампалардын имараттары бир кабаттуу, жеңил жабылган жабуусу менен, I жана

II даражадагы өрт туруктуулукка ээ болушу жана чатыры болбошу зарыл. Кампалардагы желдетүү санитардык нормаларга жооп берүүгө тийиш.

433. Кампаларда текчесиз ыкма менен сактоо жүргүзүлгөн учурда материалдар штабелге тизилип сакталат. Эшиктердин алдында эшиктин туурасына барабар, бирок 1 метрден кем эмес өтмөктөр калтырылууга тийиш, ар 6 метр сайын туурасы 0,8 метрден кем эмес узундуу өтмөктөр уюштурулат.

434. Кампа жайларында жана дебаркадерлерде жүктөө-транспорт каражаттарын токтотууга жана оңдоого тыюу салынат.

435. Кампалар, өндүрүштүк бөлмөлөр жана жөө өтүүчү галереялар аркылуу транзиттик электр тармактарын жана жеңил тутанма же күйүүчү суюктуктар менен трубопроводдорду өткөрүүгө болбойт.

436. Сөндүрүлбөгөн акиташ өзүнчө турган имараттарда, полу жер деңгээлинен кеминде 0,2 м бийик жайгашкан болушу керек. Акиташты сөндүрүүчү чуңкурлар кампадан кеминде 5 м аралыкта жайгаштырылат.

437. Кальций карбиди атайын идиштерде, кургак, желдетилүүчү, күйбөс материалдардан жасалган жана оңой эле ачыла турган чатыры бар жайларда сакталууга тийиш. Бир бөлмөдө карбид кальцийдин максималдуу көлөмү 3000 кгдан ашпоого тийиш. Аны боёктор жана майлар менен бирге сактоого болбойт.

438. Ацетилен жана кычкылтек баллондору 10 даанадан ашса төмөнкү аралыктарда жайгаштырылууга тийиш:

- өндүрүш имараттарынан кеминде 20 м,

- административдик-тиричилик имараттарынан кеминде 25 м,

- турак жай жана коомдук имараттардан кеминде 100 м аралыкта — Кыргыз Республикасынын нормативдик-укуктук актыларынын талаптарына ылайык.

439. Жанма газдар (суутек, ацетилен, пропан, этилен ж.б.) сакталган баллондор кычкылтек, кысылган аба, хлор, фтор жана башка кычкылдануучу заттардын баллондорунан өзүнчө сакталууга тийиш.

440. Газ баллондору жылытуучу жабдуулардан кеминде 1 м, ачык от булактарынан кеминде 5 м аралыкта сакталууга тийиш. Алар вертикалдык абалда, капкагы жана вентилдин штуцерине жабылуучу тыгыны менен сакталат. Бөлмөнүн бийиктиги кеминде 3,2 м болушу керек.

441. Металл калдыктарын кампалардан кеминде 15 м аралыкта сактоого уруксат берилет.

442. Коопсуз жана аз кооптуу заттар жана материалдар (күйгөн учурда кооптуу заттар бөлүнүп чыкпаган) V даражадагылардан тышкары бардык өрт туруктуулук даражасындагы кампаларда сакталууга болот. Кооптуу жана өзгөчө кооптуу заттар жана материалдар I жана II даражадагы өрт туруктуулуктагы кампаларда, негизинен өзүнчө турган имараттарда сакталууга тийиш.

6.5. Химиялык заттарды сактоочу кампалар

443. Химиялык заттарды алардын физика-химиялык жана өрт кооптуу касиеттерине жараша бир типтүүлүк принциби боюнча сактоо зарыл. Бул максатта кампалар күйбөс бөлгүч дубалдар менен өзүнчө бөлмөлөргө бөлүнүшү керек.

444. Химикаттарды майда идиштерде — ачык текчелерде же шкафтарда, ал эми ири идиштерде — штабелге тизип сактоо керек.

445. Реактивдер сакталган бутылкалар, бочкалар жана барабандар топ-топ менен, аралыктары 1 метрден кем эмес болушу шарт менен, бир катарга коюлушу керек. Ар бир идиш так маркировкаланыш керек. Кислоталарды бочкалардан жана бутылкалардан төгүү — чачырап кетүүсүн алдын ала турган сифондор же насостор менен жүргүзүлүшү шарт.

446. Кислоталар сакталган кампа же күнкөйлөрдө суу түтүктөрү жана атайын нейтралдаштыруучу аралашмалар (мел, акиташ же сода эритмелери) болушу шарт.

447. Сынма идиштердеги (бутылкалар, банкалар) химиялык заттарды экинчи ярустун жогору жагындагы текчелерге, ошондой эле кислоталарды жана жеңил тутанма суюктуктарды жайгаштырууга болбойт.

448. Ага ылайык, жыгач текчелер бышык болуп, өрттөн коргоочу каражат менеништетилген болушу керек. Металл текчелер болсо дат басуудан жана металл идиштер менен тийишкенде учкун чыкпаш үчүн корголгон болушу зарыл.

449. Химиялык заттар жабык кампаларда же күнкөйлөрдүн алдында атайын көрсөтмөлөргө ылайык сакталууга тийиш.

450. Өз ара реакцияга кирген химиялык заттарды бир кампа ичинде чогуу сактоого тыюу салынат.

451. Бузулган идиштеги химиялык заттарды сактоого болбойт. Кислоталар атайын идиштерде сакталууга тийиш: азот кислотасы — алюминий бочкаларда, күкүрт кислотасы — болот бочкаларда, туз кислотасы — резина менен капталган болот же жыгач кутуларга салынган айнек бутылкаларда.

452. Химикаттарды кайра таңактоо, кабыл алуу жана берүү өзүнчө бөлмөлөрдө жүргүзүлүүгө тийиш.

453. Химиялык заттарды сактоо бөлмөлөрүндө температура 25 градус С°дан жогору болбошу керек.

454. Күчтүү уулуу химикаттар атайын өзүнчө бөлмөлөрдө, кирүүчү жана чыгуучу желдетүү (вентиляция) менен жабдылган болушу керек.

455. Уулуу химикаттар менен сөндүрүлбөгөн акиташты башка химикаттар менен чогуу сактоого болбойт. Сөндүрүлбөгөн акиташ күйбөс бөлмөдө сакталууга тийиш, ал бөлмөдө суу менен тийишүүсүнө жол берилбеши керек.

456. Жарылуучу буу жана уулуу же жыттуу газ бөлүп чыгарган химикаттар сакталган бөлмөлөрдө желдетүү системасы бөлмөнүн жогорку жана ылдыйкы зонасынан аба соруу менен иштеши керек, бул — газ топтолгон жерлердин пайда болушун алдын алат.

457. Химикаттарды сактоочу кампа бөлмөлөрүнүн полу, дубалдары жана ташуучу конструкциялары, ошондой эле кайра таңактоо, кабыл алуу жана берүү бөлмөлөрү тиешелүү химиялык коргоого ээ болушу зарыл.

458. Дубалдар менен шыптар чаң же буу сорулбай турган, жууп-тазалаганга ыңгайлуу материалдар менен капталууга тийиш. Полдор жылчыкчалар менен, сууну дренаждык зумпфка (тазалоочу чуңкур) агызуучу эңкейиш менен камсыздалышы керек. Ал зумпф нейтрализатор эритмелерине туташтырылган болушу шарт.

459. Химикаттар сакталган кампаларга кирүүгө желдетүүчү система үзгүлтүксүз иштегенден кийин гана — 10 мүнөт өткөн соң уруксат берилет. Желдеткич токтоп турган учурда жабык кампаларда иштөөгө болбойт. Вентилятордун пускатель тетиги кампанын сырттагы эшигинде жайгашууга тийиш.

460. Вентилятор бузулса, аны кеминде эки жумушчу ондошу керек, аларда фильтрлүү противогаздар жана респираторлор болушу зарыл.

461. Химикаттарды сактоочу кампалар төмөнкүлөр менен камсыздалышы шарт:

- ишкананын жетекчилиги, өрт кызматы жана медициналык пункт менен түз байланыш же диспетчер аркылуу байланыш;

- суюк химикаттар сакталган стационардык резервуарларга деңгээл ченөөчү жабдуулар;

- кампачылар жана көмөкчү жумушчулар үчүн кислота жана щелочко туруктуу алжапкычтар, өтүктөр, кол каптар жана коргоочу көз айнектер.

6.6. Токой материалдарын сактоочу кампалар

462. Токой материалдарын (пиломатериалдарды) кампада тизүү жана сактоо Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына ылайык жүргүзүлүүгө

тийиш.

463. Токой материалдары ачык аянттарда 100 м² ашпаган штабелдерге тизилиши керек. Штабелдер менен имараттардын аралыгы төмөнкүдөй болушу зарыл:

- штабельдин бийиктиги 5 мге чейин – кеминде 25 м,
- 5–10 м – кеминде 40 м,
- 10–12 м – кеминде 50 м.

464. Контейнерлер ачык аянттарда сакталганда, алардын бир тобу ээлеген аянт 300 м² ашпоого тийиш. Эгер аянт 300 м² ашса, 6 м кем эмес өрт коопсуздук аралыктары каралууга тийиш.

465. Айланасы тегерек токой материалдары штабелге тизилгенде, анын бийиктиги узундугунун 1/4 бөлүгүнөн ашпоого тийиш жана бөрүлөрдүн узундугунан ашпоого тийиш. Кол менен тизүүдө бийиктик 1,5 м ашпоого тийиш. Штабелдерди ортосундагы аралык 1,5 м кем болбошу зарыл.

466. Пиломатериалдар төмөнкүдөй тизилиши керек:

- катарлап тизүүдө штабелдин бийиктиги анын туурасынын жарымынан ашпоого тийиш;

- клетка ыкмасы менен тизүүдө — туурасына барабар болушу керек.

467. Айланасы тегерек токой материалдарын штабелге тизүүдө төмөнкү талаптар сакталууга тийиш:

- бөрүлөр штабелден 0,5 м ашык чыгып кетпеши керек;

- тыгыз салынган катмарлардын арасына коюлуучу аралыктар бөрүнүн четинен 1 м алыс болбошу керек;

- аралыктар бир тик сызыкка жайгашышы керек;

- кошулган жерлерде аралыктардын учтары кеминде 1 мге дал келип турушу керек;

- штабелдин башы жана аягы бурчтуу болушу керек – ар бир кийинки катар мурункусунан бир бөрүнүн диаметрине кыскараак болуп, сырттагы бөрүлөр атайын оюкка салынууга тийиш;

- штабелдер ортосундагы аралык токой кампаларын долбоорлоодогу өрт коопсуздук ченемдерине ылайык болууга тийиш;

- бөрүлөрдү өз алдынча домолоп кетүүсүнө тоскоол болгон каражаттар колдонулууга тийиш. Эгер андай каражаттар жок болсо, штабель башы жана аягы 35° ашпаган табигый домолонуу бурчу менен болушу керек.

468. Пиломатериалдар тизилүүчү фундаменттер алардын массасына туура келиши, чөгүп же кыйшайып кетпеши керек. Штабелге тизүүдө өз салмагынан же шамалдан кулап кетүүсүнө жол берилбеши керек.

469. Жыгач материалдарынын тыгыз пакеттери бирдей калыңдыктагы аралыктар менен 300–400 мм аралыкта салынууга тийиш (такта туурасына жараша).

470. Штабелде бир эле убакта экиден ашык жумушчунун иштешине жол берилбейт. Кол менен салынуучу такталардын салмагы ушул Эрежелердин 133-пунктуна ылайык болушу керек.

6.7. Көмүр сактоочу кампалар

471. Көмүр кампалары негизги имараттардын жана курулмалардын жел тийбеген жагына жайгаштырылууга тийиш.

472. Көмүр кампаларынан IV даражадагы өрт туруктуулуктагы имараттарга чейин 6 мден кем эмес, IV–V даражадагыларга чейин 12 мден кем эмес аралык сакталууга тийиш.

473. Көмүр сактоочу аянтчалар суу ташкыны же жер алдындагы суулар менен капталбашы үчүн пландаштырылууга тийиш.

474. Кампанын көлөмү шахтанын бир айлык казып алуу көлөмүнө барабар болуучу мүмкүн болгон кеңейтүүгө ылайык аныкталууга тийиш.

475. Ар түрдүү маркадагы көмүр өзүнчө штабелдерге салынышы керек.

Штабелдердин абалы туруктуу көзөмөлдөнүп турушу керек (маркасына жараша айына 2ден 5 жолу). Штабелдин бийиктиги 10 м ашпоого тийиш.

476. Көмүрдүн өзүнөн өзүнөн тутануусун эске алып, анын маркасына жараша штабелдин бийиктиги төмөнкүдөй болушу керек:

- “Д” маркасындагы көмүр — 5 м чейин;
- күрөң көмүр — 2 м чейин.

477. Көмүрдүн тутануусунун алдын алуу үчүн:

- көмүрдү аба менен муздатуу;
- аба кирүүсүн азайтуу максатында тыгыздоо жана үстүн майда көмүр менен жабуу;

- 10–12% нымдуулукка жеткирүү;
- 5–10% известь кошулган суу менен чылап туруу;
- керектөөчүлөргө кезектешип жөнөтүү сунушталат.

478. 10 күндөн ашыкка эсептелген штабелдерде көмүрдүн температурасы тыкыр көзөмөлдөнүшү керек.

479. Жаз жана жай мезгилинде штабелдердин үстү 5 смден кем эмес калыңдыктагы тыгыз ылай катмары менен жабылышы керек. Жылуулукту жакшы чыгаруу үчүн ылай катмары известь эритмеси менен чачылууга тийиш.

480. Көмүрдө тутануунун белгилери байкалса, ал тыгыздалып жана биринчи кезекте колдонулууга тийиш.

481. Температурасы 30–35°C ашкан көмүр табылса, ал бөлүктөр тез арада жөнөтүлүшү же ошол аймакта тыгыздалышы керек.

482. Эгер температура 60°C ашса же күнүнө 5°C ылдамдыкта жогорулап жатса, же өрттүн белгилери чыкса, мындай көмүр экскаватор жана башка техникалар менен чачылууга тийиш.

483. Кызган же өрттөнүп жаткан көмүр ачык аянтка 0,5 м ашпаган калыңдыкта жайылып, андан кийин суу менен толук өчүрүлгөнчө чачылышы керек.

484. Көмүрдү чачып же ташып чыгуу мүмкүн болбогон учурда, өрт чыккан жерге 4–10% суудагы известь эритмеси куюлуп өрт өчүрүлөт.

485. Көмүр штабелдерин буу же ысык аба каналдарына, ошондой эле электрокабель тоннелдерине жакын жайгаштырууга болбойт.

486. Штабел менен тосмолор же кран жолдору арасы 3 мден кем эмес, темир жол рельстеринин башынан жана автожол четинен 2 мден кем эмес аралыкта болууга тийиш.

487. Көмүрдүн учуп кетишин алдын алуу үчүн штабелдин үстү майда көмүр менен жабылып, тыгыздалышы керек.

488. Штабелдин үстү каток же вибрациялык тыгыздагыч менен тыгыздалууга тийиш.

489. Кампадагы көмүрдүн сапаты жана саны ай сайын текшерилип турушу керек. Ар бир штабель өзүнчө катталып, жыйынтыгы запасты эсепке алуу китебине жазылат.

7. Административдик-тиричилик имараттары

490. Өндүрүштүк имараттарды жана курулмаларды пайдалануу өндүрүштүк имараттарды жана курулмаларды пландуу-профилактикалык оңдоо боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлүүгө тийиш.

491. Административдик жана санитардык-тиричилик жайлары, алардын жабдуулары Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына жооп бериши керек.

492. Өндүрүштүк жайлардын санитардык-гигиеналык талаптары Санитардык ченемдерге ылайык болушу зарыл.

493. Тоо-кен ишканаларынын көмөкчү цехтери санитардык-тиричилик жайлар

менен Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын жана “Пайдалуу учу заттарды жер алдынан казып алууга байланыштуу эмес жер алдындагы объектилердин курулушу жана пайдаланылышы, ошондой эле жер алдынан казып алуу менен байланышкан объектилердин өндүрүштүк процесстеринин коопсуздук эрежелери”нин талаптарына ылайык камсыз кылынууга тийиш.

494. Административдик-тиричилик жайлары, ашканалар, фельдшердик пункттар көмүр, руда, майдалоо-сорттоо фабрикалары, эстакадалар жана чаң чыгарган башка аймактардан жел тараптан кеминде 50 м алыстыкта, ал эми негизги өндүрүштүк имараттардан 500 мден ашпаган аралыкта жайгашууга тийиш. Бардык бул имараттар бак-дарактар отургузулган тилке менен курчалууга тийиш.

495. Эгер жумушчуларды атайын транспорт менен ташып келүү каралса, анда административдик-тиричилик жайларды жумуш ордуна андан ары жайгаштырууга жол берилет.

496. Кичинекей көмөкчү цехтерде долбоордо негизделген учурда жана Мамлекеттик санитардык инспекция менен макулдашуу менен жөнөкөйлөтүлгөн типтеги санитардык-тиричилик жайларды жайгаштырууга уруксат берилет.

497. Кийим алмаштыруучу жана жуунучу жайлар көп сандагы сменадагы жумушчулар жуунуп, кийим алмаштырууга 45 мүнөттөн ашык убакыт коротпой тургандай өткөрүмдүүлүккө ээ болушу керек.

498. Душтар же мончолор ар бир душ торчосуна саатына 500 литр ысык жана муздак суу менен камсыздалышы керек жана аралаштыргыч крандары болушу зарыл.

Крандарда ысык жана муздак суу белгилери көрсөтүлүшү керек. Ысык суу түтүктөрү полустан 2 м бийиктикке чейин изоляцияланууга же тосулууга тийиш. Жуунууга колдонулуучу суунун сапаты милдеттүү түрдө мамлекеттик санитардык инспекция органдары менен макулдашылышы керек.

499. Душтарда жана кийим алмаштыруучу бөлмөлөрдө (кийим сактоочу бөлүктөрү менен) пол нымга туруктуу жана тайгалак эмес болушу, дубалдар жана тосмолор 2,5 м бийиктикке чейин жуунууга ыңгайлуу нымга туруктуу материалдар менен жабдылышы керек. Бул бөлмөлөрдө дубал менен полду жуу үчүн крандар жана шлангдар сөзсүз болушу керек.

500. Буйрутмада турган кийим сактоочу шкафтар стандарттык металлдан жасалып, санитардык талаптарга жооп бериши керек.

501. Эгер иштегендердин саны 200дөн 500гө чейин болсо — фельдшердик пункт, ал эми 500дөн ашса — врачтык пункт болушу керек.

502. Эгер иштегендер 200дөн аз болсо, аянты 12–18 м² болгон медициналык бөлмө болушу керек. Ал бөлмө ысык жана муздак суу аралаштыргычы бар жуунгуч менен жабдылышы зарыл. Фельдшердик жана врачтык пункттардын курамы жана аянттары Саламаттыкты сактоо министрлиги тарабынан нормаланган.

503. Эгер сменада 200дөн ашык киши иштесе — ашкана каралууга тийиш, 30дан аз болсо — ар бир адамга 1 м², бирок жалпысынан 12 м² кем эмес аянты бар тамактануучу бөлмө каралууга тийиш.

8. Өндүрүштүк санитария

8.1. Желдетүүгө коюлуучу талаптар

504. Өндүрүштүк жана көмөкчү жайлар Санитардык ченемдерге ылайык таза жана соргуч желдетүү менен камсыздалышы керек. Мында табигый желдетүү каралышы мүмкүн. Колдонулуучу желдетүү түрү эсептөөгө жана долбоорго негизделиши керек.

Желдетүү системалары паспорт менен камсыздалып, мезгил-мезгили менен текшерүүгө алынышы керек.

505. Эмгек зонасындагы аба Кыргыз Республикасынын санитардык-гигиеналык

ченемдерине ылайык болушу керек.

506. Желдетүүнүн таза аба алуу системасы атмосфералык абадагы радиоактивдүү жана уулуу заттардын, ошондой эле чаңдын концентрациясы 0,1 ПДК жана жумушчу жайлар үчүн 0,3 ПДК ашпаган зоналардан камсыздалышы керек.

507. Жергиликтүү соргучтар менен чыгарылган чаң же уулуу заттары бар аба атмосферага чыгарылардан мурун тазаланууга тийиш.

508. Өндүрүштүк жайлардагы жалпы желдетүүнүн аба көлөмү зыяндуу факторлорго (ный, жылуулук, чаң, газ) жана жумушчулардын санына жараша эсептелип, эң жогорку алынган мааниге жараша кабыл алынышы керек.

Эмгек зонасындагы абада кислород кеминде 20%, ал эми көмүр кычкыл газы 0,5% ашпоого тийиш.

509. Реконструкциядан же капиталдык оңдоодон кийин орнотулган желдетүү системалары алардын ишенимдүүлүгүн жана натыйжалуулугун текшерүү үчүн сыноодон өтүшү керек.

Ар бир системага техникалык параметрлери жана эксплуатация жана тейлөө тартиби көрсөтүлгөн паспорт түзүлүшү керек.

510. Технологиялык жабдуулар иштеп жатканда негизги таза жана соргуч желдетүү системалары үзгүлтүксүз иштеши керек. Желдетүү бузулганда чаң же газ бөлүп чыгаруучу жабдууларды колдонууга болбойт. Желдетүү токтогондо же зыяндуу заттардын концентрациясы санитардык ченемдерден ашып кетсе, жумуш токтотулуп, адамдар жайдан чыгарылышы керек.

511. Эмгек зонасындагы абанын чаң, уулуу газдар курамын, температура, нымдуулук жана аба агымынын ылдамдыгын аныктоо үчүн аба үлгүлөрү нормалдуу иштөөдө жана технологиялык режим өзгөргөндөн кийин, ошондой эле желдетүү реконструкцияланган же оңдолгондон кийин системалуу түрдө алынышы керек.

512. Өндүрүштүк жайлардын эмгек зонасындагы абанын температурасы Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына жооп бериши керек. Чаң, газ жана буу пайда болуучу жерлерде жергиликтүү соргучтар орнотулушу зарыл.

513. Бояо жана бүтүрүүчү цехтерге кошумча талаптар:

желдетүү системалары жана башкаруу аппараттары жарылуудан корголгон аткарууда болушу керек, алардын түрү жана деңгээли жарылуу коркунучу бар аралашмалардын категориясы жана тобу боюнча тандалат;

“А” категориядагы жайларда кандай гана желдетүү системасы болбосун, чатыр алдындагы зонадан саатына бир алмашуу көлөмүндө аба сорулуу каралышы керек;

бир гана жергиликтүү же бир гана жалпы желдетүү системасы колдонулса, негизги вентиляторго кошумча автоматтык түрдө иштей турган резервдик вентилятор орнотулушу керек;

боёо камераларынан чыккан аба агымдары өз ара бир желдетүү системасына бириктирилбеши керек.

514. Жылмалоо станокторунун соргуч системаларын жыгач иштетүүчү жабдуулардын соргуч системалары менен бириктирүүгө болбойт.

515. Өндүрүштүк жайларга кире бериштерге сквозняктарды болтурбоо үчүн аба жылуулук тосмолору же башка каражаттар орнотулушу керек.

516. Күйүүчү же уулуу газдардын, буулардын же аэрозолдордун чоң көлөмдө капыс кирүү ыктымалдыгы бар болсо, долбоордун технологиялык бөлүгүндө өзгөчө (авариялык) желдетүү каралууга тийиш.

517. Өзгөчө желдетүү үчүн аба чыгымы технологиянын талабына жараша эсептелет. 6 м бийиктикке чейинки жайларда кеминде 8 жолку алмашуу саатына, 6 мден жогору жайларда 1 м² пол аянтына 50 м³ аба чыгымы каралууга тийиш.

518. Көмөкчү өндүрүштөрдө кеңири колдонулуучу кээ бир заттардын абадагы жарылуучу концентрациясынын чеги (көлеми боюнча %):

Аталуусу	Төмөнкү чеги (%)	Жогорку чеги (%)
Бензин	0,7	6,0
Керосин	1,4	7,5
Ацетилен	2,2	81,0
Аталуусу	Төмөнкү чеги (%)	Жогорку чеги (%)
Метан	4,0	15,0
Сутек (водород)	3,3	81,5
Пропан	2,2	9,5
Бутан	1,5	8,4

Авариялык абалдарда жарылуу коркунучу бар заттардын чоң көлөмдө күтүүсүз түшүүсү жана алардын концентрациясы жарылуучу төмөнкү чектен 20% же андан жогору денгээлге жеткен учурда, газ чөйрөсүн көзөмөлдөө системасы автоматтык түрдө авариялык желдетүүнү ишке киргизип, үн жана жарык сигналы менен эскертиш керек.

519. А жана Б категориясындагы насос жана компрессордук станциялардын имараттарында авариялык желдетүү аба алмашууну негизги системалар камсыздаган аба алмашуудан тышкары камсыз кылууга тийиш.

8.2. Жумушчу орундардын жарыктандыруусуна коюлган талаптар

520. Ишкананын жумушчу орундарындагы табигый жана жасалма жарыктандыруу Кыргыз Республикасынын нормативдик укуктук актыларынын талаптарына жооп бериши керек.

521. Бардык өндүрүштүк жана көмөкчү имараттарда жана жайларда табигый жарык максималдуу денгээлде колдонулушу керек (капталдан, үстүңкү бөлүктөн же айкалышкан түрдө).

522. Өндүрүштүк жана көмөкчү жайлардагы жасалма жарыктандыруу жалпы жана жергиликтүү жарыктандыруунун айкалышы катары, лампалар аркылуу ишке ашырылышы керек (жарык берүүчү лампалар, люминесценттик лампалар ж.б.). Жалгыз гана жергиликтүү жарыктандырууну колдонууга тыюу салынат.

523. Цехтерде жумушчу жарыктандыруу каралышы зарыл. Ар бир цех үчүн авариялык же эвакуациялык жарыктандыруунун зарылдыгы долбоордо аныкталат.

Жумушчу жарыктандыруу бардык имараттар, жайлар, ошондой эле ачык аймактар, жолдор жана унаа кыймылы үчүн каралууга тийиш.

Складдык жана өндүрүштүк жайларды жарыктандыруу үчүн төмөнкү басымдагы жана жогорку басымдагы газ-разряддуу лампалар (люминесценттик, ДРЛ,

металлгалогендик, ксенон ж.б.) колдонулушу керек. Мүмкүн болбогон же негизсиз учурларда лампа накаливанияны колдонууга уруксат берилет.

524. Жалпы жана жергиликтүү жарыктандыруу үчүн колдонулган лампа накаливания жана люминесценттик лампалар атайын арматурага орнотулушу керек. Арматурасы жок лампаларды колдонууга тыюу салынат. Светильниктер техникалык талаптарга жооп бериши зарыл.

525. Ишкананын аймагынын, чийки зат сактоочу кампалардын, эстакаддардын, конвейерлердин, жыгач жана тактай сактоочу кампалардын жалпы жарыктандыруусу модернизацияланган дугалык, кварцтык, ксенондук жана башка светильниктер менен камсыздальышы керек.

526. Вышкаларга светильник орнотууда секциялар (баскычтар) ортосунда периметри боюнча тосмолору бар бүтүн төшөлмө болушу зарыл. Секциялар ортосундагы тепкичтердин ылдыйлыгы 60° градустан ашпоого тийиш.

527. Котел, подстанция, цех жана иш токтотууга болбой турган башка жайларда жумушчу жарык өчкөн учурда, өз алдынча электр булагынан авариялык жарыктандыруу камсыздалышы керек.

Негизги өтмөктөрдүн жана тепкич баскычтарынын полу 0,5 лкден кем болбошу зарыл.

528. Колдон көтөрүп жүрүүчү жарыктандыруучу приборлордун чыңалуусу 42 Вольттон ашпоого тийиш. Нымдуулугу жогору, металл беттери көп болгон жайларда (котел, резервуар ж.б.) бул көрсөткүч 12 Вольттон ашпашы керек.

529. Жолдордун жана жумуш жүргүзүлбөгөн аймактардын жарыктандыруусу жалпы жарык берүүчү системалар менен салыштырмалуу жок дегенде 25% түзүп, газ-разряддуу лампаларда 75 лк, лампа накаливанияда 30 лкден кем болбошу керек.

530. Ачык аймактардагы жумуш ордуларындагы жарыктандыруу жок дегенде 10 лк болушу керек.

531. Жер деңгээлинде же каптама үстүндө жайгашкан цех аянтчаларынын жарыктандыруусу төмөнкүдөй болушу зарыл:

- Автомобиль жолдору — 1 лк
- Жөө жолдор — 1 лк
- Тепкичтер, өтүүчү көпүрөлөр — 3 лк
- Цех алдындагы өтмөктөр, жолдор, унаа токтотмолору — 2 лк
- Темир жол жолдору — 0,5 лк
- Темир жол кесилиштери — 2–5 лк (категориясына жараша)
- Стрелкалык которуулар — 1 лк

532. Тышкы жарыктандыруу имараттардын ички түйүндөрүнөн өз алдынча күйгүзүлүшү керек.

533. Авариялык жарыктандыруу (ички бөлмөлөрдө жана сырткы иш жүргүзүүчү жерлерде) төмөнкү учурларда каралууга тийиш:

- Өрт же уулануу коркунучу;
- Технологиялык процесстердин бузулушу;
- Электр станциялар, байланыш түйүндөрү, диспетчердик пункттар, суу менен камсыз кылуу, канализация жана жылуулук берүү насосдук станциялары, өндүрүштүк желдетүүчү системалар ишин токтотпоого тийиш болгон шарттар.

534. Авариялык абал учурунда жумушчу беттердин жарыктандыруусу жумушчу жарыктандыруунун 5% кем эмес болушу керек, бирок 2 лкден төмөн эмес (ички бөлмөдө), жана 1 лкден кем эмес (сырткы аймактарда).

535. Эвакуациялык жарыктандыруу төмөнкү жайларда болушу зарыл:

- Адамдар өтүүчү коркунучтуу аймактарда;
- Өндүрүштүк жайлардагы тепкичтерде, эгерде негизги жарык өчкөндө адамдардын жабыркоосу ыктымал болсо.

536. Эвакуациялык жарыктандыруунун минималдуу деңгээли:

- Имарат ичинде — 0,5 лк;
- Ачык аймактарда — 0,2 лк.

Авариялык жарыктандыруу үчүн колдонулган светильниктер эвакуациялык жарык катары колдонулушу мүмкүн.

537. Авариялык жана эвакуациялык жарыктандыруу үчүн лампа накаливания жана люминесценттик лампалар колдонулат (ички температура +5°Сден жогору болсо). Ксенондук, ДРЛ, металлгалогендик жана натрий лампаларын колдонууга тыюу салынат.

538. Имарат ичинде светильниктерди жана табигый жарык берүүчү тешиктерди тейлөө үчүн атайын шаймандар (платформалар, тепкичтер, көтөрмөлөр ж.б.) каралууга тийиш.

Светильниктерди орнотуу, тазалоо, лампаларды алмаштыруу жана ремонт электротехникалык кызматкерлер тарабынан жана чыңалуу алынгандан кийин гана жүргүзүлүшү керек.

8.3. Өндүрүштүк чаң менен күрөшүү чаралары

539. Өндүрүш аянтчасынын пландаштырылышы жана жакшыртуусу Кыргыз Республикасынын санитардык нормаларына ылайык жүргүзүлүшү керек.

540. Шахта (штольня) устьелери, аба агымы чыккан жерлер негизги цехтердин жана административдик-тиричилик имараттарынын аймагынан тышкаркы жерде жана басымдуу шамал багыты боюнча төмөнкү тарапта жайгаштырылууга тийиш.

541. Автомобиль жолдорунда жана кен сактоочу кампаларда жүктөө иштерин жүргүзүүдө чаңдын пайда болушун азайтуу үчүн сууну же реагенттерди колдонуу менен чаңды басуу чаралары көрүлүшү керек.

542. Пылеобразующий бөлүктөр (погрузка, сортировка, дробление ж.б.) каптама менен изоляцияланышы жана атмосферага чыгаруу алдында абаны тазалоочу соргуч вентиляциялык жабдуулар менен камсыздалышы керек.

543. Цехтердеги жана имараттардагы чаңды тазалоо пневматикалык соргуч жабдуулар менен же суу чачуу (гидросмыв) жолу менен жүргүзүлөт. Гидросмыв колдонулган

учурда полдор суу өткөрбөгөн каптамага ээ болуп, 0,02 (1,8 град.) кем эмес эниште болушу зарыл.

9. Коопсуздук эрежелерин бузуу үчүн жоопкерчилик

544. Кыргыз Республикасынын тоо-кен ишканаларынын көмөкчү цехтеринин жумуш берүүчүлөрү, кызмат адамдары (адистер) жана жумушчулары, ошондой эле долбоорлоо, конструктордук жана илимий-изилдөө иштерин аткаруучу кызмат адамдары (адистер) ушул Эрежелердин талаптарын бузгандыгы үчүн Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жоопкерчиликке тартылыша.